

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ І ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ ТА КУЛЬТУРИ

ЄВРОПЕЙСЬКА КРЕДИТНО-ТРАНСФЕРНА СИСТЕМА

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПАКЕТ

освітній ступінь	бакалавр
галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
спеціальність	014 Середня освіта
предметна спеціальність	014.03 Історія

ЗМІСТ

- 1. Загальна інформація про факультет та випускову кафедру**
- 2. Описи освітніх програм спеціальності**
- 3. Інформація про окремі компоненти освітньої програми**

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ФАКУЛЬТЕТ ТА

ВИПУСКОВУ КАФЕДРУ

1.1. Інформація про факультет

Назва: Факультет української філології та соціальних наук

Адреса: м. Ізмаїл, проспект Миру, 9, каб. 304

Телефон деканату: (04841) 5-36-60

Веб-сторінка факультету: <http://idgu.edu.ua/fufisn>

Електронна пошта: idgu.fufsn@gmail.com

Декан факультету: Чорна Ліана Володимирівна - кандидат історичних наук, доцент.

1.2. Інформація про кафедру

Назва: Кафедра української і всесвітньої історії та культури

Адреса: м. Ізмаїл, проспект Миру, 9, каб. 305

Телефон кафедри: (04841) 5-58-47

Веб-сторінка кафедри: <http://idgu.edu.ua/fufisn>

Електронна пошта: kafist.idgu@gmail.com

Завідувач кафедри: Церковна Віра Георгіївна – кандидат історичних наук, доцент.

Перелік освітніх програм спеціальності:

- Середня освіта: історія*.

*Можливе навчання здобувачів вищої освіти за освітніми програмами, що передбачають здобуття додаткової спеціальності (предметної спеціальності, спеціалізації) відповідно до наказу МОН України № 506 від 12.05.2016 р. (із змінами, внесеними згідно з наказом МОН України від 12.10.2017 р. № 1368).

2. ОПИСИ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ СПЕЦІАЛЬНОСТІ

2.1. Освітньо-професійна програма «Середня освіта: історія»

2.1.1. Профіль освітньої програми

1 – Загальна інформація	
Повна назва вищого навчального закладу та структурного підрозділу	Ізмаїльський державний гуманітарний університет, факультет української філології та соціальних наук, кафедра української і всесвітньої історії та культури
Ступінь вищої освіти та назва кваліфікації мовою оригіналу	Бакалавр Кваліфікація: бакалавр освіти з історії. Учитель історії.
Офіційна назва освітньої програми	Освітньо-професійна програма першого (бакалаврського) рівня вищої освіти «Середня освіта: історія»
Тип диплому та обсяг освітньої програми	Диплом одиничний, 240 кредитів ЄКТС, термін навчання – 3 роки 10 місяців
Наявність акредитації	Акредитаційна комісія України Сертифікат про акредитацію серія УД № 16006443 від 12.06.2018 р.
Цикл/рівень	НРК України – 7 рівень, FQ-EHEA – перший цикл, EQF-LLL – 6 рівень
Передумови	Наявність повної загальної середньої освіти (освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста, освітнього ступеня бакалавра)
Мова(и) викладання	Українська
Термін дії освітньої програми	01.07.2022
Інтернет-адреса постійного розміщення опису освітньої програми	http://idgu.edu.ua/ects
2 – Мета освітньої програми	
Програма призначена для підготовки фахівців, здатних вирішувати типові професійні завдання в галузі історії та реалізувати професійну діяльність у сфері освітньо-виховного процесу в закладах середньої освіти; формування професійних компетентностей майбутніх учителів історії, основ правознавства та економіки (громадянської освіти); оволодіння теоретичними основами історичних наук, сучасною теорією науки про освіту, загальної і вікової психології, методики навчання історії; надання студентам системи знань з основ правознавства та економіки та методик їх навчання.	
3 – Характеристика освітньої програми	
Предметна область	Освіта / Педагогіка / Середня освіта / Історія

(галузь знань, спеціальність, спеціалізація)	
Орієнтація освітньої програми	Освітньо-професійна
Основний фокус освітньої програми та спеціалізації	Спеціальна освіта в галузі середньої освіти за предметною спеціальністю «Історія», що орієнтована на оволодіння фундаментальними знаннями у галузі історії зі здатністю до використання сучасних методів навчання історії в закладах середньої освіти
Особливості програми	Програма поєднує теоретичний зміст предметної області з можливістю опанування додаткових фахових компетентностей в галузі правознавства та економіки, оволодіння методиками їх навчання з метою розширення професійної кваліфікації здобувачів. Програма містить два види практики: навчальну (музейно-архівну, ознайомчу, виховну) та виробничу (педагогічну)
4 – Придатність випускників до працевлаштування та подальшого навчання	
Придатність до працевлаштування	Бакалавр освіти з історії може займати первинні посади згідно з Національним класифікатором України «Класифікатор професій» ДК 003:2010: 2331 Вчитель загальноосвітнього навчального закладу 2351.2 Вихователь-методист 2443.2 Історик 2443.2 Консультант з питань історії
Подальше навчання	Мають право продовжити навчання на другому (магістерському) рівні вищої освіти
5 – Викладання та оцінювання	
Викладання та навчання	Студентоцентроване навчання; персоналізований підхід до кожного студента; зорієнтованість на вирішенні індивідуальної навчальної проблеми. Організаційні форми: лекції, семінари, індивідуальні заняття, самостійна робота, практична робота.
Оцінювання	Оцінювання навчальних досягнень студентів здійснюється за чотирибальною шкалою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно), 2-рівневою шкалою (зараховано / незараховано), 100-бальною шкалою. Форми контролю: поточний, проміжний (модульний), підсумковий (семестровий), захист практик, комплексний кваліфікаційний екзамен.
6 – Програмні компетентності	
Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі середньої освіти, що передбачає застосування теорій та методів освітніх наук та історичних і характеризується комплексністю та невизначеністю педагогічних умов організації навчально-виховного процесу в основній (базовій) середній школі.

<p>Загальні компетентності (ЗК)</p>	<p>ЗК 1. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК 2. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).</p> <p>ЗК 3. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.</p> <p>ЗК 4. Здатність працювати в команді.</p> <p>ЗК 5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>ЗК 6. Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>ЗК 8. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</p> <p>ЗК 9. Здатність використовувати знання іноземної мови в освітній діяльності.</p> <p>ЗК 10. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.</p>
<p>Фахові компетентності спеціальності (ФК)</p>	<p>ФК 1. Здатність формувати в учнів предметні компетентності.</p> <p>ФК 2. Здатність застосовувати сучасні методи й освітні технології навчання.</p> <p>ФК 3. Здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів з історії.</p> <p>ФК 4. Здатність аналізувати особливості сприйняття та засвоєння учнями навчальної інформації з метою прогнозу ефективності та корекції навчально-виховного процесу.</p> <p>ФК 5. Здатність володіти категоріально-понятійним апаратом та хронологією історичної науки.</p> <p>ФК 6. Здатність розкривати загальну структуру історичної науки на основі взаємозв'язку основних історичних процесів та постатей.</p> <p>ФК 7. Здатність характеризувати досягнення історичної науки та сучасний стан історичних інституцій, їх ролі у суспільному житті.</p> <p>ФК 8. Здатність характеризувати та визначати історичні джерела (пам'ятки).</p> <p>ФК 9. Здатність застосовувати пошук, аналіз та розуміння архівних матеріалів, історико-географічний внесок та дискутування про минуле в політичному та культурному аспекті.</p> <p>ФК 10. Здатність до перенесення системи наукових історичних знань у площину навчального предмету історії, здійснення структурування навчального матеріалу.</p> <p>ФК 11. Здатність чітко і логічно відтворювати базові історичні знання, оцінювати нові відомості, факти, події та інтерпретації в контексті формування в учнів цілісної історичної картини світу.</p> <p>ФК 12. Здатність формулювати тексти та короткі описи (есе) на основі сучасної (оновленої) історичної інформації, яка може бути використана, наприклад в журналістиці, місцевих органах влади та музеях.</p>

	<p>ФК 13. Здатність застосовувати основні етапи історичного процесу навчання історії для планування та організації освітньо-виховного процесу при вивченні історії.</p> <p>ФК 14. Здатність здійснювати добір методів і засобів навчання історії, спрямованих на розвиток здібностей учнів.</p> <p>ФК 15. Здатність формувати в учнів предметні (спеціальні) уміння.</p> <p>ФК 16. Здатність здійснювати об'єктивний контроль та оцінювання рівня навчальних досягнень учнів з історії.</p> <p>ФК 17. Здатність застосовувати сучасні методи й освітні технології, у тому числі й інформаційні, для забезпечення якості навчально-виховного процесу в середніх загальноосвітніх закладах.</p> <p>ФК 18. Здатність брати на себе відповідальність, бути активним у прийнятті рішень, суспільному житті, урегулюванні конфліктів ненасильницьким чином, функціонуванні та розвитку демократичних інститутів суспільства.</p> <p>ФК 19. Здатність формувати високу історичну й громадянську свідомість, політичну культуру, національну гідність та історичну національну пам'ять.</p> <p>ФК 20. Здатність чітко і логічно відтворювати базові правові знання, володіти теоретичними основами правових дисциплін, застосування їх у навчальній та професійній діяльності.</p> <p>ФК 21. Здатність ефективно реалізовувати громадянські права та обов'язки з метою розвитку демократичного громадянського суспільства, виховувати правову свідомість та культуру в учасників освітнього процесу.</p> <p>ФК 22. Здатність до розуміння теоретичних засад економічної науки та підприємницької діяльності, основних особливостей сучасної світової та національної економіки, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави, виявляти закономірності функціонування сучасної економіки на мікро- та макрорівні.</p>
7 – Програмні результати навчання	
<p>Знання та розуміння</p>	<p>ПРН 1. Знати історичну термінологію та наукову періодизацію історичних процесів.</p> <p>ПРН 2. Знати та розуміти основні концепції, теорії та етапи розвитку історичної науки, орієнтуватися на її сучасні досягнення.</p> <p>ПРН 3. Знати методи формування історичних понять і закономірностей та розуміти взаємозв'язок між ними.</p> <p>ПРН 4. Знати та розуміти базові теоретичні основи правової та економічної науки, системи права та законодавства, особливостей функціонування економічних систем.</p> <p>ПРН 5. Знати сучасні теоретичні та практичні основи навчання історії, правознавства та економіки (громадянської освіти) в основній (базовій) середній школі.</p>

	<p>ПРН 6.Знати методологічні засади методики навчання історії, правознавства та економіки (громадянської освіти), критерії відбору, принципи структурування змісту навчальних курсів в основній (базовій) середній школі.</p> <p>ПРН 7.Знати норми, критерії оцінювання знань, умінь учнів та отримання від них зворотного зв'язку.</p> <p>ПРН8. Знати сучасні інтерактивні методи навчання учнів; форми організації навчання та специфіку застосування новітніх освітніх технологій в основній (базовій) середній школі.</p>
<p>Застосування знань та розумінь</p>	<p>ПРН 9.Вміти самостійно проводити уроки, вибирати та застосовувати продуктивні технології, методи, прийоми, форми та засоби навчання.</p> <p>ПРН 10.Пояснювати та проводити аналіз суспільних явищ, процесів і тенденцій у державі та світі, концепцію сталого розвитку людства.</p> <p>ПРН 11.Вміти інтегрувати знання, отримані в процесі вивчення різних дисциплін, в єдиний комплекс суспільствознавчих дисциплін, відповідно до вимог Державного стандарту середньої освіти.</p> <p>ПРН 12. Формувати критичне мислення в учнів, правову культуру, ініціативу та підприємливість.</p> <p>ПРН 13. Виробляти вміння планувати, організовувати та аналізувати різноманітні види навчальних і позааудиторних занять.</p> <p>ПРН 14. Вміти використовувати найбільш ефективні методи навчання, виховання і розвитку учнів.</p> <p>ПРН 15. Проводити науково-методичну роботу, дослідно-експериментальні форми педагогічної діяльності.</p> <p>ПРН 16.Характеризувати об'єктивно та неупереджено історичні події та постаті різних історичних періодів.</p> <p>ПРН 17. Вміти переносити систему наукових історичних знань у площину навчального предмета Історії, чітко і логічно розкривати основні теорії та етапи розвитку історичної науки.</p> <p>ПРН 18. Вміти застосовувати методичні підходи і сучасні технології навчання історії, правознавства та економіки з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів.</p> <p>ПРН 19. Вміти працювати з джерелами юридичної інформації, аналізувати нормативно-правові акти, використовувати законодавчі та інші правові документи, в тому числі іноземними мовами.</p> <p>ПРН 20. Володіти основами професійної культури, готувати та редагувати тексти професійного змісту державною мовою.</p> <p>ПРН 21. Володіти іноземною мовою на рівні, необхідному для роботи з науково-методичною літературою.</p> <p>ПРН 22. Забезпечувати охорону життя і здоров'я учнів в освітньо-виховному процесі та позаурочній діяльності, літніх дитячих оздоровчих таборах.</p>

	ПРН 23. Володіти інформаційно-комунікаційними технологіями і вміти упроваджувати їх в освітній процес.
Комунікація	ПРН 24. Формувати комунікаційну стратегію з дотриманням етичних норм з усіма учасниками освітнього процесу. ПРН 25. Організувати співпрацю учнів і вихованців та ефективно працювати в команді (педагогічному колективі освітнього закладу, інших професійних об'єднаннях). ПРН 26. Розуміти значення культури як форми людського існування, цінувати різноманіття та мультикультурність світу і керуватися у своїй діяльності сучасними принципами толерантності, діалогу і співробітництва. ПРН 27. Виявляти психологічні особливості засвоєння учнями навчальної інформації, психологічні особливості становлення характеру учнів, розвитку їх здібностей з метою діагностики, прогнозування ефективності та корекції педагогічного процесу.
Автономія і відповідальність	ПРН 28. Вчитися упродовж життя і вдосконалювати з високим рівнем автономності здобути під час навчання компетенції. ПРН 29. Аналізувати соціально та особистісно значущі світоглядні проблеми, приймати рішення на основі сформованих ціннісних орієнтирів. ПРН 30. Створювати рівноправне і справедливе освітнє середовище, що сприяє навчанню всіх учнів, незалежно від їх соціально-культурно-економічного контексту.
8 – Ресурсне забезпечення реалізації програми	
Кадрове забезпечення	Проведення лекцій з навчальних дисциплін науково-педагогічними працівниками, які мають науковий ступінь та/або вчене звання, складає понад 50% від загальної кількості годин (які мають науковий ступінь доктора наук або вчене звання професора – понад 10%); науково-педагогічних працівників, які є визнаними професіоналами з досвідом практичної роботи за фахом – понад 10%
Матеріально-технічне забезпечення	Забезпеченість аудиторним фондом, комп'ютерними робочими місцями, лабораторіями, необхідними для виконання навчальних планів; мінімальний відсоток кількості аудиторій з мультимедійним обладнанням відповідає Ліцензійним умовам провадження освітньої діяльності. Наявність соціально-побутової інфраструктури: бібліотеки, у тому числі читального залу; пунктів харчування; актового залу; спортивного залу; спортивних майданчиків; медичного пункту. Забезпеченість здобувачів вищої освіти гуртожитком – 100%
Інформаційне та навчально-методичне забезпечення	Інформаційне забезпечення: бібліотечний ресурс (фахова література, вітчизняні та закордонні фахові періодичні видання, в тому числі в електронному вигляді), електронний репозитарій, доступ до баз даних періодичних наукових видань, наявність веб-сайту ІДГУ, наявність електронного ресурсу

	GoogleSuiteforEducation. Навчально-методичне забезпечення: опис освітньої програми, початковий план, робочий навчальний план, робочі програми, комплекси навчально-методичного забезпечення, навчальні матеріали з кожної дисципліни навчального плану, програми практичної підготовки, робочі програм практик, методичні матеріали для проведення атестації здобувачів
9 – Академічна мобільність	
Національна кредитна мобільність	Підвищення кваліфікації (стажування) науково-педагогічних працівників у вітчизняних ВНЗ
Міжнародна кредитна мобільність	Universitatea Dunarea de Jos (Галац, Румунія) – угоди щодо семестрового академічного обміну, проведення спільного (паралельного) навчання і видачі дипломів, стажування науково-педагогічних працівників
Навчання іноземних здобувачів вищої освіти	Наявна можливість для фізичних осіб

2.1.2. Перелік компонентів освітньої програми

Код н/д	Компоненти освітньої програми (навчальні дисципліни, курсові проекти (роботи), практики, кваліфікаційна робота)	Кількість кредитів	Форма підсумкового контролю
1	2	3	4
Обов'язкові компоненти ОП			
ОК 1.	Філософія	4	екзамен
ОК 2.	Англійська мова	9	екзамен
ОК 3.	Українська мова та основи академічного письма	6	залік
ОК 4.	Педагогіка	5	екзамен
ОК 5.	Психологія	5	екзамен
ОК 6.	Вступ до спеціальності з основами наукових досліджень	4	залік
ОК 7.	Методика навчання історії	8	екзамен
ОК 8.	Історія України та української культури	15	екзамен
ОК 9.	Історія первісного суспільства	4	екзамен
ОК 10.	Історія стародавнього світу	6	екзамен
ОК 11.	Історія середніх віків	7	екзамен
ОК 12.	Нова та новітня історія країн Західної Європи та Північної Америки	14	екзамен
ОК 13.	Нова та новітня історія країн Центрально-Східної Європи	5	екзамен
ОК 14.	Історичне джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни	4	залік
ОК 15.	Історичне краєзнавство, музеєзнавство та архівознавство	5	залік
ОК 16.	Нова та новітня історія країн Азії та Африки	5	екзамен
ОК 17.	Курсова робота з історії України	1	захист
ОК 18.	Курсова робота з всесвітньої історії	1	захист

ОК 19.	Курсова робота з історії та методики навчання	1	захист
ОК 20.	Навчальна практика (музейно-архівна)	3	захист практики
ОК 21.	Навчальна практика (ознайомча, виховна)	6	захист практики
ОК 22.	Виробнича практика (педагогічна)	12	захист практики
Загальний обсяг обов'язкових компонент:		132	
Вибіркові компоненти ОП			
<i>Вибірковий блок 1 (вибір факультету)</i>			
	Перелік компонентів додаткових спеціальностей / спеціалізацій	48	
<i>Вибірковий блок 2 (вільний вибір студента)*</i>			
	Перелік компонентів вибору студента	60	заліки
Загальний обсяг вибіркових компонент:		108	
ЗАГАЛЬНИЙ ОБСЯГ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ		240	

2.1.3. Форма атестації здобувачів вищої освіти

Атестація випусників освітньої програми «Середня освіта: історія» проводиться у формі: 1) комплексного кваліфікаційного екзамену з історії та методики її навчання. Атестація завершується видачею документу встановленого зразка про присудження йому ступеня бакалавра із присвоєнням кваліфікації: Бакалавр освіти з історії. Учитель історії.

*Переліки дисциплін вільного вибору студентів щорічно затверджуються рішеннями вчених рад університету та факультетів і розміщуються на офіційному веб-сайті університету. Студенти можуть обрати сертифіковану програму з переліку, затвердженого рішеннями вченої ради університету, та опанувати додаткові фахові компетентності.

3. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОКРЕМІ КОМПОНЕНТИ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

3.1. Освітньо-професійна (освітньо-наукова) програма «Середня освіта: історія»

Обов'язкові компоненти

Філософія

1. КОД: ОК 1

2. РІК НАВЧАННЯ: 1

3. СЕМЕСТР: 2

4. ЛЕКТОР: доц. Запорожченко О.В.

5. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЩО ЗДОБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ:

Загальні компетентності: здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів); здатність діяти соціально відповідально та свідомо; здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Фахові компетентності: здатність брати на себе відповідальність, бути активним у прийнятті рішень, суспільному житті, урегулюванні конфліктів ненасильницьким чином, функціонуванні та розвитку демократичних інститутів суспільства; здатність формувати високу історичну й громадянську свідомість, політичну культуру, національну гідність та історичну національну пам'ять.

6. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Знати: специфіку філософії як особливого типу світогляду, її функції, завдання, проблемне поле; основні напрямки філософії та історію їх виникнення; основних представників світової філософії та їх базові концепції та ідеї; особливості та проблематику філософських пошуків у кожен епоху розвитку людства; понятійно-термінологічний апарат курсу; основні джерела філософських знань.

Вміти: обґрунтовувати свою світоглядну позицію щодо важливості знань з основ філософії; порівнювати між собою різні філософські погляди, ідеї, концепції; аналізувати вплив соціокультурних чинників на формування філософських ідей, проблематику філософських пошуків; коректно використовувати філософські терміни та поняття під час усних відповідей на семінарських заняттях, складати термінологічні словники, застосовувати філософські терміни для експлікації власної думки; здійснювати самостійний пошук інформації з використанням різноманітних ресурсів.

7. ПРЕРЕКВІЗИТ: Вступ до історії з основами наукових досліджень.

8. ЗМІСТ КУРСУ: Джерела філософії. Філософія як форма суспільної свідомості. Структура, предмет і функції філософії. Філософія як теорія і методологія.

Східна та антична філософія. Філософія середніх віків та епохи Відродження. Філософія Нового часу. Німецька класична філософія. Гносеологія та етика в філософії Канта. Активна самодіяльність духу – головна тема

німецького ідеалізму. Гегелівська філософія. Гуманістичний зміст філософії Фейєрбаха. Філософія у ХІХ – ХХ століттях. Напрямки сучасної філософії.

Розвиток філософської думки в Україні.

Проблема буття, свідомості та пізнання в філософії. Суспільство як складна система, його філософський аналіз. Буття людини. Суспільне виробництво, його архітектоніка. Економічна, соціальна, політична і духовна сфери життя людей. Соціальна структура суспільства. Історичні форми спільності людей. Суспільна свідомість.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Історія філософії: підручник / А. К. Бичко, І. В. Бичко, В. Г. Табачковський. — К., 2001.
  2. Огородник І. В. Історія філософської думки в Україні : навч. посібник / І. В. Огородник, В. В. Огородник. — К., 1999.
  3. Філософія : навч. посібник / за ред. І. Ф. Надольного. — 5-е вид., випр. і доп. — К. 2005.
  4. Федів Ю., Мозгова Н. Історія української філософії: навч. посібник / Ю. Федів, Н. Мозгова— К., 2001.
  5. Чижевський Д. Нариси з історії філософи в Україні / Д. Чижевський // Твори. В 4 т. / під заг. ред. В. Лісового. — К., 2005.
10. ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ: лекції, семінарські заняття, самостійна робота.
11. МОВА НАВЧАННЯ: українська.
12. ДИСТАНЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ: (за наявності)

Англійська мова

1. КОД: ОК 2

2. РІК НАВЧАННЯ: 1, 2

3. СЕМЕСТР: 2, 3

4. ЛЕКТОР: доц.Олейникова Г.О.

5. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЩО ЗДОБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ:

Загальні компетентності: здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями; здатність використовувати знання іноземної мови в освітній діяльності.

6. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Знати: інформацію про країни, мова яких вивчається, та сукупність культурно-маркірованих мовних одиниць у професійному готельному середовищі; правила оформлення основних ділових документів; найважливіші аспекти готельного бізнесу.

Вміти: здійснювати усне спілкування в типових ситуаціях професійної і культурної сфер спілкування; читати і розуміти аутентичні тексти професійного жанру та видів з різним ступенем розуміння їх змісту (читання з розумінням

основного змісту; читання з повним розумінням змісту); писати тексти ділового спрямування, пов'язані з професійною готельною сферою.

7. ПЕРЕКВІЗИТ: -

8. ЗМІСТ КУРСУ: Навчальна дисципліна «Англійська мова» пропонує студентам поступово опанувати граматичний матеріал, вивчити основні правила читання, засвоїти сучасну англомовну лексику і широко вживані мовленнєві та ідіоматичні конструкції АМ. Вивчення лексико-граматичного й фонетичного матеріалу відбувається на основі таких автентичних текстів, як-от: «Походження суспільства», «Стародавні цивілізації», «Пам'ятки культури», «Історія освіти», «Міфи, легенди, мистецтво древніх», «Алфавіт, календарі, бібліотеки», «Витоки демократії» та ін. Робота з вищезазначеними джерелами дає можливість студентам оволодіти політичною, економічною й краєзнавчою лексикою АМ, а також ознайомитися з державно, парламентською й економічною системами Великобританії та США, їх історичними і географічними особливостями. Така робота є необхідною для формування й розвитку в майбутніх фахівців навичок та умінь роботи з англомовними газетами і журналами і вдосконалення практики двостороннього писемного та усного перекладу.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Наумова І. О., Бучковська С.А. Мультимедійний посібник з англійської мови для організації самостійної роботи з відеоматеріалами (для студентів, магістрів і аспірантів). – Харків, 2008.

2. Кверк Р., Грінбаум С., Ліч Дж., Свартвік Я. Граматика сучасної англійської мови для університетів: Підручник англійської мови для ВУЗів. – М., 2006.

3. Збірник текстів про Україну / Укл. Гапонова С.В. – К., 1996.

4. Пароятникова А.Д. Английский язык для гуманитарных вузов. – М., 2006.

5. Карабан В.І. Англійсько-український юридичний словник. – В., 2004.

6. Камянова Т. English. Практический курс английского языка. М., 2005.

10. ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ: лекції, практичні заняття, самостійна робота.

11. МОВА НАВЧАННЯ: англійська, українська.

Українська мова та основи академічного письма

1. КОД: ОК 3

2. РІК НАВЧАННЯ: 1

3. СЕМЕСТР: 1

4. ЛЕКТОР: доц. Мельникова Р.М.

5. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЩО ЗДОБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ:

Загальні компетентності: здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями; здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

Фахові компетентності: здатність застосовувати пошук, аналіз та розуміння архівних матеріалів, історико-географічний внесок та дискутування про минуле в політичному та культурному аспекті.

6. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Знати: етапи розвитку української літературної мови, становлення української професійної термінології; державний стандарт на оформлення основних ділових документів; вимоги до композиції наукових робіт; основні мовні засоби нормування ділової документації та наукових текстів.

Вміти: володіти нормами літературної мови; складати ділові папери; оформити результати власних наукових досліджень; користуватися фаховими навчальними та довідниковими виданнями, різними видами словників.

7. ПРЕРЕКВІЗИТ: -

8. ЗМІСТ КУРСУ: Мова як суспільне явище. Функції мови. Сутність мови. Українська мова – національна мова українського народу. Місце української мови серед інших слов'янських. Походження української мови. Літературний і діалектний різновиди української мови. Стиль як функціональний різновид літературної мови. Стилістична система сучасної української мови.

Фонетика. Орфографія, орфоєпія, пунктуація української мови. Лексикологія. Фразеологія.

Грамматика української мови. Словотвор і морфеміка української мови. Частини мови. Принципи виділення частин мови. Лексико-граматичні розряди в українській мові. Синтаксис української мови.

Стилістика і культура мови. Ділове мовлення і культура мови. Документ як основний вид ділового тексту. Реквізити документа. Формуляр документа. Класифікація документів. Загальні вимоги до мови документа. Нормативність мовних засобів ділового стилю.

Культура мови, культура мовлення. Моделювання мовної поведінки у професійній сфері.

Комунікативні якості мови. Культура усного мовлення. Мовний етикет. Етика і культура ділового спілкування. Мовний етикет.

Основи академічного письма.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Олійник О.Б. Ділове мовлення. - К., 2009.
2. Шевчук С.В. Українське ділове мовлення. - К., 2007.
3. Ющук І. П. Практикум з правопису і граматики української мови. – К., 2012.
4. Бевзенко С.П. Сучасна українська мова. Синтаксис. - К., 2005.
5. Українська мова / Укладач О. Г. Попко. – Х., 2012. – 544 с.
6. Семенов О.М. Культура наукової української мови: Навчальний посібник. – К., 2010.

10. ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ: лекції, практичні заняття, самостійна робота.

11. МОВА НАВЧАННЯ: українська

Педагогіка

1. КОД: ОК 4

2. РІК НАВЧАННЯ: 1

3. СЕМЕСТР: 2

4. ЛЕКТОР: доц. Іванова Д.Г.

5. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЩО ЗДОБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ:

Загальні компетентності: знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності; здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів); здатність діяти соціально відповідально та свідомо; здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями; здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

Фахові компетентності: здатність формувати в учнів предметні компетентності; здатність застосовувати сучасні методи й освітні технології навчання; здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів з історії; здатність аналізувати особливості сприйняття та засвоєння учнями навчальної інформації з метою прогнозу ефективності та корекції навчально-виховного процесу; здатність застосовувати основні етапи історичного процесу навчання історії для планування та організації освітньо-виховного процесу при вивченні історії; здатність здійснювати добір методів і засобів навчання історії, спрямованих на розвиток здібностей учнів; здатність формувати в учнів предметні (спеціальні) уміння; здатність здійснювати об'єктивний контроль та оцінювання рівня навчальних досягнень учнів з історії; здатність застосовувати сучасні методи й освітні технології, у тому числі й інформаційні, для забезпечення якості навчально-виховного процесу в середніх загальноосвітніх закладах.

6. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Знати: підходи до визначення педагогіки як науки, її взаємозв'язок з іншими науками, основні методи наукової педагогіки; поняттєво-категорійний апарат курсу; сутність та складові освітнього процесу; основні положення сучасних педагогічних теорій, які ґрунтуються на особистісно-орієнтованому розвивальному підході; методологічні основи процесу виховання та навчання; особливості функціонування освітньої системи в Україні; тенденції розвитку педагогіки як науки; загальні закономірності виховання, навчання та розвитку школяра; мету, зміст, принципи, методи і форми організації навчання та виховання в школі; зміст загальної середньої освіти та шляхи її модернізації; наукові підходи до класифікації педагогічних технологій; сучасні моделі виховання; психолого-педагогічні основи навчання й виховання; наукові методи діагностики вікових та індивідуальних особливостей учнів; форми і методи активізації навчально-пізнавальної діяльності учнів; педагогічні основи формування та управління розвитком учнівського колективу; вимоги до вчителя сучасної школи.

Вміти: педагогічно осмислювати та реалізовувати процес розвитку, виховання, навчання школяра та забезпечувати творчий підхід до педагогічної діяльності; грамотно оперувати поняттєво-категорійним апаратом курсу; аналізувати педагогічні ситуації з позицій сучасної педагогіки; діагностувати рівень власних знань, умінь і навичок з дисципліни; удосконалювати педагогічні здібності та вміння педагогічної техніки; виявляти власну педагогічну творчість у розв'язанні проблемних педагогічних ситуацій, які можуть виникнути в освітньому процесі; розробляти конспекти уроків та виховних заходів відносно зазначеної педагогічної технології; організовувати творчу інтелектуальну діяльність учня або колективу з метою формування ключових компетентностей; добирати відповідно до мети діяльності методи і форми навчання, виховання та соціалізації особистості.

7. ПЕРЕКВІЗИТ: Психологія

8. ЗМІСТ КУРСУ: Предмет і завдання педагогіки. Мета і завдання виховання. Система освіти в Україні. Розвиток, виховання й формування особистості. Вікова періодизація розвитку особистості. Предмет і завдання дидактики. Процес навчання в сучасній школі. Закономірності і принципи навчання. Зміст освіти. Методи навчання та форми організації навчального процесу. Контроль та оцінювання навчальних досягнень учнів. Сутність, структура та методи виховання. Сутність та структура процесу виховання. Загальні методи виховання. Методи формування свідомості особистості. Методи організації діяльності й поведінки. Методи стимулювання діяльності й поведінки. Методи самовиховання й перевиховання особистості. Зміст та організація процесу виховання. Шляхи згуртування дитячого колективу. Робота вчителя з батьками школярів. Позакласна та позашкільна виховна робота. Технології ефективного навчання. Педагогичні новатори та авторські школи. Наукові основи управління закладами освіти, організація методичної роботи в школі.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Власова О.І. Педагогічна психологія – К.: Либідь, 2005.
2. Галузьяк В. М., Сметанський М. І., Шахов. В. І. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. – Вінниця, 2012.
3. Кучерявий О. Г. Педагогіка: особистісно-розвивальні аспекти: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К., 2014.
4. Бондарчук Е.И. Основы психологии и педагогике – К., 2002.
5. Палеха Ю.І. Основы психологии та педагогике – К., 2002.
6. Степанов О.М. Основы психологии і педагогике – К., 2006.
7. Фіцула М.М. Педагогіка. – К., 2000.
10. ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ: лекції, семінарські заняття, самостійна робота.
11. МОВА НАВЧАННЯ: українська

Психологія

1. КОД: ОК 5

2. РІК НАВЧАННЯ: 1

3. СЕМЕСТР: 1

4. ЛЕКТОР: доц. Васильєва О.А.

5. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЩО ЗДОБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ:

Загальні компетентності: знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності; здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів); здатність діяти соціально відповідально та свідомо; здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями; здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

Фахові компетентності: здатність формувати в учнів предметні компетентності; здатність застосовувати сучасні методи й освітні технології навчання; здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів з історії; здатність аналізувати особливості сприйняття та засвоєння учнями навчальної інформації з метою прогнозу ефективності та корекції навчально-виховного процесу; здатність застосовувати основні етапи історичного процесу навчання історії для планування та організації освітньо-виховного процесу при вивченні історії; здатність здійснювати добір методів і засобів навчання історії, спрямованих на розвиток здібностей учнів; здатність формувати в учнів предметні (спеціальні) уміння; здатність здійснювати об'єктивний контроль та оцінювання рівня навчальних досягнень учнів з історії.

6. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Знати: зміст, психологічні механізми і умови становлення і розвитку свідомості та самосвідомості людини; зміст, основні характеристики та умови розвитку пізнавальних та емоційно-вольових процесів; сутність, структуру та психологічні властивості особистості як системної якості індивіда; сутність, структуру та умови становлення і розвитку мотиваційної сфери особистості загалом і її спрямованості зокрема; індивідуально-типологічні особливості особистості (темперамент, характер, здібності).

Вміти: визначати певні психічні явища, та відрізнити їх одне від одного за суттєвими особливостями; визначати певні характеристики і типи психічних явищ; зв'язувати психічні функції між собою у роботі цільного психічного механізму; характеризувати певні прояви поведінки та діяльності людини за типовими особливостями.

7. ПРЕРЕКВІЗИТ:-

8. ЗМІСТ КУРСУ: Загальна психологія як наука. Предмет і завдання загальної психології. Напрямки загальної психології. Загальна психологія в системі наук. Структура сучасної психології.

Рівні та структура психіки. Свідомість і її структура. Самосвідомість. Психічні явища та їх класифікація.

Методи загальної психології. Методологічні принципи загальної психології. Класифікація і характеристика методів загальної психології.

Діяльність. Спілкування. Спілкування та міжособистісні взаємини.

Особистість. Визначення особистості в загальній психології. Розвиток і формування особистості. Соціальні та біологічні передумови розвитку особистості. Структура особистості. Соціальні групи.

Відчуття. Сприймання. Уявлення і пам'ять. Мислення і мовлення. Уява. Увага. Емоції і почуття. Воля. Вольові якості особистості.

Темперамент. Поняття про темперамент. Фізіологічна основа темпераменту. Психологічні характеристики темпераменту. Темперамент і індивідуальний стиль діяльності.

Характер. Поняття про характер. Біологічна та соціальна природа характеру. Структура характеру і його властивості. Механізми формування характеру.

Здібності. Поняття про здібності. Задатки і здібності. Здібності і діяльність. Види здібностей та їх класифікація. Рівні розвитку здібностей.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Варій М. Й. Загальна психологія: Підручник. – К., 2009.
2. Власова О.І. Педагогічна психологія. – К.: Либідь, 2005.
3. Головінський І. Педагогічна психологія. – К.:, 2003.
4. Максименко С. Д. Загальна психологія: Навчальний посібник. – К., 2008.
5. Степанов О.М. Основи психології і педагогіки. – К.:, 2006.
10. ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ: лекції, семінарські заняття, самостійна робота.
11. МОВА НАВЧАННЯ: українська

Вступ до спеціальності з основами наукових досліджень

1. КОД: ОК 6
2. РІК НАВЧАННЯ: 1
3. СЕМЕСТР: 1
4. ЛЕКТОР: доц. Дроздов В.В.
5. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЩО ЗДОБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ:

Загальні компетентності: знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності; здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;

здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Фахові компетентності: здатність володіти категоріально-понятійним апаратом та хронологією історичної науки; здатність розкривати загальну структуру історичної науки на основі взаємозв'язку основних історичних процесів та постатей; здатність характеризувати досягнення історичної науки та сучасний стан історичних інституцій, їх роль у суспільному житті; здатність характеризувати та визначати історичні джерела (пам'ятки); здатність застосовувати пошук, аналіз та

розуміння архівних матеріалів, історико-географічний внесок та дискутування про минуле в політичному та культурному аспекті; здатність чітко і логічно відтворювати базові історичні знання, оцінювати нові відомості, факти, події та інтерпретації в контексті формування в учнів цілісної історичної картини світу; здатність формулювати тексти та короткі описи (есе) на основі сучасної (оновленої) історичної інформації, яка може бути використана, наприклад в журналістиці, місцевих органах влади та музеях; здатність брати на себе відповідальність, бути активним у прийнятті рішень, суспільному житті, урегулюванні конфліктів ненасильницьким чином, функціонуванні та розвитку демократичних інститутів суспільства; здатність формувати високу історичну й громадянську свідомість, політичну культуру, національну гідність та історичну національну пам'ять.

6. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Знати: предмет, функції та завдання історії як майбутньої сфери професійної діяльності, основні її поняття і категорії, теоретико-методологічні засади; теорію наукових досліджень, зокрема критерії науковості знань, види наукових досліджень, організаційну структуру науки, організації науково-дослідницької діяльності студентів, структуру і логіку наукового дослідження, загальну методологію наукової творчості; правила і методи пошуку і обробки наукової інформації; загальні вимоги щодо підготовки, оформлення і захисту навчальних, курсових та кваліфікаційних робіт; форми наукової комунікації.

Вміти: аналізувати становлення та розвиток історичної науки, розуміти основні принципи та напрями сучасного історіописання, оперувати історичною термінологією; володіти методами і технологіями організації науково-дослідницької діяльності, самостійно виконувати науково-дослідні завдання з визначеної тематики; здійснювати пошук наукової літератури та історичних джерел, застосовувати прийоми критики та аналізу історичної літератури та джерел; оформлювати наукові результати згідно вимог Міністерства освіти і науки України, переводити наукові знання у площину практичного використання; володіти науковим стилем при написанні наукових досліджень.

7. ПРЕРЕКВІЗИТ: -

8. ЗМІСТ КУРСУ: Роль академічної культури в системі вищої освіти. Поняття, мета та завдання академічної доброчесності. Науковий стиль. Ознаки культури наукового мовлення. Письмо як спосіб наукової комунікації.

Наука як особлива форма людської діяльності. Класифікація наук. Поняття та види наукової діяльності. Організація наукової діяльності в Україні. Поняття та види науково-дослідної роботи. Класифікація наукових досліджень. Поняття, мета та завдання науково-дослідної роботи студентів. Види та форми науково-дослідної роботи студентів.

Сутність історії, її призначення. Найважливіші завдання історичної науки. Функції історії. Історична свідомість. Комплексна система підготовки історика.

Університетська освіта, як система формування світогляду та методики вивчення історії.

Об'єкт і предмет пізнання в історії. Закон і закономірність в історії. Роль особи в історії. Особливості історії як об'єкту пізнання. Класифікація історичних знань. Проблема істинності. Сенс історії. Ціннісні історії і цінності існування людини. Філософія історії.

Поняття «історіографія». Загальна характеристика понятійного апарату.

Рівні та етапи пізнавальної діяльності історика. Поняття та класифікація методів дослідження. Основні методи історичного дослідження. Основні принципи історичних досліджень.

Пошук інформації у процесі наукової роботи. Поняття історичного джерела. Класифікація історичних джерел. Методика пошуку, опрацювання та використання історичних джерел. Принципи роботи з науковою літературою. Форми запису опрацьованого матеріалу.

Загальна схема наукового дослідження. Вибір теми наукового дослідження. Структура наукової роботи. Складання плану наукового дослідження. Вступ: складові елементи та їх характеристика. Робота над змістом наукового дослідження. Заклучний етап роботи над науковим дослідженням. Загальні вимоги до оформлення наукової роботи.

Реферат як наукова робота. Вимоги до усного виступу. Курсова робота: мета, характеристика та загальні вимоги. Кваліфікаційні навчально-наукові дослідження. Науковий керівник та його роль в організації науково-дослідної роботи студентів.

Популяризація результатів наукових досліджень. Система фахової періодики для публікації результатів дослідження. Наукова публікація: поняття, функції, основні види. Форми усного оприлюднення наукових результатів: доповідь і повідомлення. Методика підготовки та оформлення публікацій до видання.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Зашкільняк Л. О. Вступ до методології історії / Л. О. Зашкільняк. – Львів, 1996.
  2. Нові підходи до історіописання / За ред. Берка П. – К. : Критика, 2013.
  3. Історична наука: термінологічний і понятійний довідник: Навч. посіб. / В. М. Литвин, В. І. Гусев, А. Г. Слюсаренко та ін. – К., 2002.
  4. Науково-дослідна робота студента в системі навчального процесу: Навчально-методичний посібник для студентів-істориків / О. М. Лебеденко, Н. О. Гончарова. – Ізмаїл, 2011.
  5. Основи методології та організації наукових досліджень: Навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів / за ред. А. Є. Конверського. – К., 2010.
  6. Яковенко Н. Вступ до історії / Н. Яковенко. – К., 2007.
10. ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ: лекції, семінарські заняття, самостійна робота.
11. МОВА НАВЧАННЯ: українська.

Методика навчання історії

1. КОД: ОК 7

2. РІК НАВЧАННЯ: 2, 3

3. СЕМЕСТР: 4, 5

4. ЛЕКТОР: доц. Гончарова Н.О.

5. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЩО ЗДОБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ:

Загальні компетентності: знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності; здатність працювати в команді; здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях; здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями; здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

Фахові компетентності: здатність формувати в учнів предметні компетентності; здатність застосовувати сучасні методи й освітні технології навчання; здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів з історії; здатність аналізувати особливості сприйняття та засвоєння учнями навчальної інформації з метою прогнозу ефективності та корекції навчально-виховного процесу; здатність до перенесення системи наукових історичних знань у площину навчального предмету історії, здійснення структурування навчального матеріалу; здатність чітко і логічно відтворювати базові історичні знання, оцінювати нові відомості, факти, події та інтерпретації в контексті формування в учнів цілісної історичної картини світу;

здатність застосовувати основні етапи історичного процесу навчання історії для планування та організації освітньо-виховного процесу при вивченні історії; здатність здійснювати добір методів і засобів навчання історії, спрямованих на розвиток здібностей учнів; здатність формувати в учнів предметні (спеціальні) уміння;

здатність здійснювати об'єктивний контроль та оцінювання рівня навчальних досягнень учнів з історії; здатність застосовувати сучасні методи й освітні технології, у тому числі й інформаційні, для забезпечення якості навчально-виховного процесу в середніх загальноосвітніх закладах.

6. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Знати: методологію методики як наукової дисципліни, зміст навчальних програм та підручників із курсів всесвітньої історії, засоби, методи та основні прийоми навчання історії, способи перевірки знань та умінь учнів та критерії оцінювання їхніх навчальних досягнень, форми позакласної та позашкільної роботи з історії.

Вміти: визначати мету та завдання шкільних курсів історії, аналізувати навчальну програму та навчально-методичну літературу, складати плани-конспекти уроків, визначати тип та форму уроку, враховувати пізнавальні можливості учнів, розробляти завдання та тести для перевірки знань та умінь учнів, вести педагогічне спостереження.

7. ПРЕРЕКВІЗИТ: Педагогіка, Психологія.

8. ЗМІСТ КУРСУ: Методика викладання історії в школі: предмет, завдання, місце серед психолого-педагогічних дисциплін. Концепція і структура історичної освіти. Характеристика підходів та принципів викладання історії. Мета та завдання шкільного курсу історії. Основні пріоритети курсу. Програма з історії для загальноосвітньої школи. Методика висвітлення дискусійних питань. Методика організації роботи шкільного кабінету історії. Професіограма вчителя історії.

Методика формування історичних уявлень. Навчально-методичний комплекс з історії.

Інноваційні технології навчання.

Позакласна робота. Методика підготовки та проведення історичного вечору, екскурсії, зустрічі з цікавими людьми, диспуту, брейн-рингу, конференції та інших форм роботи за фахом в позакласний час з курсу історії.

Урок як елемент і основна форма навчання. Структурно-змістові компоненти уроку. Визначення типології уроків відповідно до мети і завдань, окремих тем. Підготовка плану-конспекту уроку з історії, методика визначення мети і завдань уроку, основних методів і методичних прийомів навчання. Співвідношення праці учителя та учня на уроці.

Методика закріплення, узагальнення і повторення на уроках історії.

Інтегроване навчання. Здійснення міжпредметних та внутрішньокурсів зв'язків у процесі навчання історії.

Засоби навчання історії. Використання образотворчої, умовно-графічної та предметної наочності з врахуванням вікових та індивідуальних особливостей школярів під час вивчення курсу історії. Технічні засоби навчання у практиці викладання історії.

Оцінювання особистих досягнень учнів при вивченні історії.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Гончарова Н.О. Педагогічна практика студентів історичної спеціальності: Навчально-методичний посібник. – Ізмаїл, 2009.
2. Книга вчителя історії, етики, основ правознавства: Довідково-методичне видання / Упор. Р.І. Євтушенко, О.В. Галєгова. – Харків, 2005.
3. Комаров В.О. Методика навчання історії в школі: Навчальний посібник для студентів історичної спеціальності педагогічних університетів. – Кривий Ріг, 2003.
4. Курилів В. Методика викладання історії. Курс підвищення кваліфікації вчителів: Навчальний посібник. – Харків-Торонто, 2008.
5. Левітас Ф.Л., Салата О.О. Методика викладання історії. Посібник учителя. – Харків, 2006.
6. Левітас Ф.Л., Салата О.О. Методика викладання історії. Практикум вчителя. – Харків, 2007.
7. Пометун О., Фрейман Г. Методика навчання історії в школі: Навчальний посібник. – К., 2006.

10. ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ: лекції, практичні, лабораторні заняття, самостійна робота.

11. МОВА НАВЧАННЯ: українська

Історія України та української культури

1. КОД: ОК 8

2. РІК НАВЧАННЯ: 2, 3, 4

3. СЕМЕСТР: 3, 5, 6, 8

4. ЛЕКТОР: доц. Дізанова А.В.

5. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЩО ЗДОБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ:

Загальні компетентності: знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності; здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів); здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Фахові компетентності: здатність володіти категоріально-понятійним апаратом та хронологією історичної науки; здатність розкривати загальну структуру історичної науки на основі взаємозв'язку основних історичних процесів та постатей; здатність характеризувати досягнення історичної науки та сучасний стан історичних інституцій, їх ролі у суспільному житті; здатність характеризувати та визначати історичні джерела (пам'ятки); здатність застосовувати пошук, аналіз та розуміння архівних матеріалів, історико-географічний внесок та дискутування про минуле в політичному та культурному аспекті; здатність чітко і логічно відтворювати базові історичні знання, оцінювати нові відомості, факти, події та інтерпретації в контексті формування в учнів цілісної історичної картини світу; здатність брати на себе відповідальність, бути активним у прийнятті рішень, суспільному житті, урегулюванні конфліктів ненасильницьким чином, функціонуванні та розвитку демократичних інститутів суспільства; здатність формувати високу історичну й громадянську свідомість, політичну культуру, національну гідність та історичну національну пам'ять.

6. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Знати: основні періоди формування української державності; дати важливих історичних подій, явищ, процесів, які вплинули на історичний розвиток України, основні періоди розвитку української культури; геополітичне становище України, специфіку її історико-етнографічних регіонів; найважливіші досягнення національної та світової культур; особливості розвитку української культури в різні хронологічні відрізки та вплив на неї загальноєвропейських тенденцій; культурну специфіку окремих етнографічних груп українців й етнічних спільнот, які проживали або проживають у межах української держави.

Вміти: орієнтуватися в історичній періодизації та використовувати її як спосіб пізнання історичного процесу; виділяти особливості суспільно-політичного, соціально-економічного та культурного розвитку держави в окремі хронологічні

відрізки; орієнтуватися в історичному просторі; співвідносити розвиток історичних явищ і процесів з географічним положенням країни та природними умовами; користуватися картою, визначати сучасне геополітичне становище України, виокремлювати її історико-етнографічні регіони й територіально-адміністративні одиниці; висловлювати власну точку зору з окремої проблеми, використовувати на практиці історичні поняття; здійснювати самостійний пошук джерел і літератури, визначати їхню історичну цінність; дотримуватися в реальному житті загальнолюдських моральних цінностей, формувати відчуття толерантності до інших народів, визначати культурні цінності; на підставі засвоєних знань робити свідомий громадянський вибір, дотримуватися активної соціальної позиції, удосконалювати власну політичну культуру.

7. ПЕРЕКВІЗИТ: Вступ до історії з основами наукових досліджень.

8. ЗМІСТ КУРСУ: Блок 1. Історія України. Стародавня доба в історії України. Середньовічна держава Київська Русь. Галицько-Волинське князівство. Українські землі під владою іноземних держав (XIV – перша половина XVII ст.). Утворення Литовської держави. Українське козацтво. Причини виникнення козацтва. Виникнення Запорозької Січі, її адміністративно-територіальний устрій, господарство, традиції. Українська національна революція середини XVII ст. Причини і характер, мета, рушійні сили революції. Проблеми періодизації. Б.Хмельницький. Гетьманщина, Правобережна Україна і Запорозька Січ в кінці XVII - XVIII ст.

Українські землі у складі Російської та Австрійської імперій (XIX – початок XX ст.) Адміністративно-територіальний устрій та регіональний поділ українських земель у складі іноземних держав.

Українське національне відродження. Кирило-Мефодіївське товариство.

Т.Шевченко.

Особливості економічного розвитку українських земель напередодні селянської реформи 1861 р. в Росії. Скасування кріпацтва. Реформи 60-70-х років XIX ст. Соціально-економічний розвиток у пореформений період. Національна політика російського царизму щодо українців.

Українські землі напередодні Першої світової війни. Українська революція 1917-1920 рр. Лютнева революція 1917 р. у Росії. Українська Центральна Рада, її універсали. Гетьманський переворот. Зовнішня і внутрішня політика П.Скоропадського. Директорія. Внутрішня і зовнішня політика. Поразка Української національно-демократичної революції. Основні уроки і здобутки української революції.

Україна у міжвоєнну добу (1921-1939). Україна в Другій світовій війні (1939-1945 рр.) та післявоєнний період (1945-1954 рр.). Українська РСР у 1954-1991 рр. Україна в умовах незалежності. Розгортання державотворчих процесів. «Помаранчева революція». Президентські вибори 2010 р., 2014 р. Революція Гідності.

Блок 2. Українська культура. Проблема періодизації української культури. Культурологічна думка України. Витоки та передумови формування української культури. Культура Київської Русі. Українська культура в другій половині XIV – першій половині XVII ст. Українське бароко (середина XVII – кінець XVIII ст.). Національне відродження в Україні (кінець XVIII - XIX ст.). Розвиток української культури в другій половині XIX - на початку XX ст. Українська культура XX- початку XXI ст. Суперечливий характер культурного процесу в сучасних умовах. Сучасні здобутки української культури.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Бойко О.Д. Історія України. Навчальний посібник для ВНЗ. — К., 2010.
2. Лазарович М. В. Історія України : навч. посіб. / М. В. Лазарович. – 3-тє вид., стереотип. – К., 2013.
3. Мицик Ю., Бажан О. Історія України. – К., 2015.
4. Пальм Н. Д. Історія української культури : навч. посібник / Н. Д. Пальм, Т. Є. Гетало. – Харків, 2013. – 296 с.
5. Історія української культури: Навчальний посібник / За ред. Павлової О. Ю., Павлова О. Ю., Мельничук Т. Ф., Грищенко І. В. — К., 2012.
6. Хома І. Я. Історія української культури : навч. посібник / І. Я. Хома, А. О. Сова, Ж. В. Мина. – Львів, 2013. – 356 с.
10. ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ: лекції, семінарські заняття, самостійна робота.
11. МОВА НАВЧАННЯ: українська.

Історія первісного суспільства

1. КОД: ОК 9
2. РІК НАВЧАННЯ: 1
3. СЕМЕСТР: 1
4. ЛЕКТОР: доц. Дроздов В.В.
5. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЩО ЗДОБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ:

Загальні компетентності: знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності; здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Фахові компетентності: здатність володіти категоріально-понятійним апаратом та хронологією історичної науки; здатність розкривати загальну структуру історичної науки на основі взаємозв'язку основних історичних процесів та постатей; здатність характеризувати досягнення історичної науки та сучасний стан історичних інституцій, їх ролі у суспільному житті; здатність характеризувати та визначати історичні джерела (пам'ятки) ; здатність застосовувати пошук, аналіз та розуміння архівних матеріалів, історико-географічний внесок та дискутування про минуле в політичному та культурному аспекті; здатність чітко і логічно

відтворювати базові історичні знання, оцінювати нові відомості, факти, події та інтерпретації в контексті формування в учнів цілісної історичної картини світу.

6. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Знати: особливості первісної епохи, її періодизацію; ключові питання антропосоціогенезу, основні теорії походження людини та суспільства; процес формування людини сучасного антропологічного типу; характерні ознаки господарського життя, соціально-економічних відносин на різних етапах розвитку первісного суспільства; особливості потестарної організації, процес зародження та становлення держави; етапи розвитку матеріальної та духовної культури первісної людини.

Вміти: аналізувати підходи та концепції виникнення людини та суспільства, обґрунтовувати власну світоглядну позицію щодо процесів розвитку первісного суспільства; здійснювати самостійний пошук інформації з використанням різноманітних ресурсів; працювати з історичними картами, складати хронологічні та порівняльні таблиці.

7. ПРЕРЕКВІЗИТ: -

8. ЗМІСТ КУРСУ: Вступ до історії первісного суспільства. Проблема антропогенезу. Історія первісного суспільства як наука. Джерела вивчення первісної історії: археологічні, етнографічні, антропологічні. Історія вивчення первісного суспільства. Хронологія та періодизація первісної історії. Антропогенез: поняття та рушійні сили.

Ранні стадії антропогенезу. Таксономія роду *Homo*. Гомініди: класифікація та ранні види. Походження та ранні види викопних гомінідів. Австралопітеки: основні знахідки та фізіологічні особливості. Види австралопітеків. Проблема визначення місця австралопітеків в антропогенезі. Спосіб життя австралопітеків.

Пізні стадії антропогенезу. Становлення та еволюція роду *Homo*. Перші представники роду *Homo*. Сучасна наука про праатьківщину людства. Архаїчні люди (архантропи) та їх класифікація. Трудова діяльність та соціальна організація архантропів. Неандертальці: морфологічний тип та основні види. Господарське та суспільне життя неандертальців. Поява первісної людини на території України

Завершення процесу антропогенезу. Расогенез. Гіпотези походження сучасної людини. Проблема визначення часу та місця формування *Homo sapiens*. Неоантропи Європи періоду верхнього палеоліту. Розселення неоантропів на інші континенти. Проблема походження людських рас. Класифікація людських рас

Виникнення первісного суспільства. Ключові проблеми соціогенезу. Етапи розвитку первісного суспільства. Ранні форми соціальної організації первісних людей. Становлення знакової поведінки та проблема походження мови. Витоки духовної культури та проблема походження мистецтва

Суспільство в епоху ранньої первісної общини. Верхньопалеолітична революція. Кам'яна індустрія первісних людей в епоху верхнього палеоліту. Господарська діяльність, спосіб життя та соціально-економічні відносини. Інтенсифікація привласнюючого господарства в епоху мезоліту. Структура

ранньої первісної общини, організація управління та влади. Шлюбно-сімейні відносини та статевовікова організація. Розвиток раціональних знань та мови. Релігійні вірування. Мистецтво епохи верхнього палеоліту та мезоліту

Перехід до відтворюючого господарства. Пізня первісна община. Неолітична революція. Виникнення землеробства та скотарства. Господарське життя та соціально-економічні відносини в епоху пізньої первісної общини. Общинно-родова організація та шлюбно-сімейні відносини. Особливості потестарної організації. Духовна культура ранніх землеробів та скотарів

Розклад первісного суспільства та становлення цивілізації. Інтенсифікація відтворюючого господарства. Поява кочівництва. Епоха палеометалу. Становлення ремесла та поява торгівлі. Виникнення перших міст. Соціально-економічні відносини в період розкладу первісного суспільства. Становлення стратифікованого суспільства. Політогенез. Зародження та становлення держави. Шлюбно-сімейні відносини. Общинна та родоплемінна організація. Розвиток духовної культури. Виникнення писемності. Становлення цивілізації. Типи первісної периферії.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Дроздов В. В. Історія первісного суспільства в схемах і таблицях: Навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – Ізмаїл, 2016.
2. Алексеев В.П., Першиц А.И. История первобытного общества. – М., 2007.
3. Вишняцкий Л.В. Введение в преисторию. Проблемы антропогенеза и становления культуры. Курс лекций. – Кишинев, 2005. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://leraglory.files.wordpress.com/2008/11>
4. Рижева Н.О., Філатов Д. В. Історія первісного суспільства: Навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – Миколаїв, 2013.
5. Ситник О. Культурна антропологія: походження людини і суспільства : навч. посібник. – Львів, 2012.
6. Станко В.Н., Гладких М.І., Сегеда С.П. Історія первісного суспільства. – К., 1999.
10. ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ: лекції, семінарські заняття, самостійна робота.
11. МОВА НАВЧАННЯ: українська.

Історія стародавнього світу

1. КОД: ОК 10

2. РІК НАВЧАННЯ: 1

3. СЕМЕСТР: 1

4. ЛЕКТОР: доц. Гончарова Н.О.

5. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЩО ЗДОБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ:

Загальні компетентності: знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності; здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Фахові компетентності: здатність володіти категоріально-понятійним апаратом та хронологією історичної науки; здатність розкривати загальну структуру історичної науки на основі взаємозв'язку основних історичних процесів та постатей; здатність характеризувати досягнення історичної науки та сучасний стан історичних інституцій, їх ролі у суспільному житті; здатність характеризувати та визначати історичні джерела (пам'ятки); здатність застосовувати пошук, аналіз та розуміння архівних матеріалів, історико-географічний внесок та дискутування про минуле в політичному та культурному аспекті; здатність чітко і логічно відтворювати базові історичні знання, оцінювати нові відомості, факти, події та інтерпретації в контексті формування в учнів цілісної історичної картини світу.

6. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Знати: об'єкт та предмет історії стародавнього світу, сучасні наукові підходи до висвітлення ключових проблем стародавньої історії; основні факти, події, дати, видатних діячів; соціально-економічний, політичний і культурний розвиток суспільства на різних етапах його розвитку; пріоритети зовнішньополітичної діяльності стародавніх суспільств у різні історичні періоди; процеси етногенезу та особливості менталітету; основні рушійні сили формування стародавніх цивілізацій, чинники розвитку та занепаду стародавніх суспільств; хронологію та періодизацію давньосхідної та античної історії, етапи розвитку державотворчих процесів, основні регіони Стародавнього Сходу та Античності; понятійно-термінологічний апарат курсу;

види джерел, які застосовуються при вивченні стародавньої історії.

Вміти: аналізувати підходи та концепції виникнення стародавніх цивілізацій, розуміти основи стадіального та цивілізаційного підходів в історії держав стародавнього світу; критично оцінювати різні точки зору і обґрунтовувати власну думку з дискусійних проблем історії стародавнього світу, давати морально-етичну оцінку подіям, явищам, діяльності видатних особистостей стародавньої епохи; логічно мислити, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, закономірності розвитку історичних процесів стародавнього суспільства; аналізувати, систематизувати, узагальнювати історичний матеріал, локалізувати його в просторі й часі, синхронізувати різні періодизації стародавнього суспільства, складати хронологічні таблиці, працювати з історичними картами; використовувати історичні терміни та поняття під час усних відповідей на семінарських заняттях, складати термінологічні словники; самостійно й вільно орієнтуватися в джерелах і науковій літературі з історії стародавнього світу.

7. ПЕРЕКВІЗИТ: Історія первісного суспільства.

8. ЗМІСТ КУРСУ: Стародавній Схід – місце виникнення перших рабовласницьких суспільств. Причини виникнення та особливості формування інституту держави на Сході.

Історія Стародавнього Єгипту. Особливості формування інституту держави в Єгипті. Передня Азія у давнину. Характеристика суспільства та політичної системи у Дворіччі. Вавилон. Ассирія. Політико-господарське життя Халдейського царства.

Середня Азія в давнину. Перська держава. Близький Схід у давнину. Історія Індії та Китаю в давнину.

Культура країн Стародавнього Сходу. Історія Стародавньої Греції (II – початок I тис. до н.е.). Особливості утворення міст-держав. Ахейський та дорійський періоди. Розвиток господарства та суспільні відносини в Греції в XI-IX ст. до н.е.

Архаїчна та класична Греція. Суспільно-економічний устрій Афінської держави та стародавньої Спарти. Велика грецька колонізація. Греко-перські війни.

Еллінізм. Походи Олександра Македонського та створення його імперії. Причини розпаду імперії. Подальший розвиток елліністичних держав. Особливості формування грецької культури та її досягнення.

Історія Стародавнього Риму. Виникнення міста Рима. Правління царів. Суспільно-політичне життя Римської республіки у V-III ст. до н.е. та організація влади. Боротьба з Карфагеном за панування в Західному Середземномор'ї. Розвиток римської держави та суспільства у II ст. до н.е. Причини кризи республіки в I ст. до н.е.

Утворення імперії та правління Октавіана Августа. Нова система державного управління. Правління династій Юліїв-Клавдіїв, Флавіїв і Антонінів. Діяльність перших християнських громад і церкви. Суспільно-політичне життя пізньої римської імперії та причини її кризи.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Голованов С. О. Історія стародавнього світу: Навчальний посібник студентів історичних спеціальностей вищих навчальних закладів. – К., 2016.
2. Балух В.О., Коцур В.П. Історія Стародавнього Риму: Курс лекцій. – Чернівці, 2005.
3. Балух В.О., Макар Ю.І. Історія Стародавньої Греції: Курс лекцій. – Чернівці, 2001.
4. Крижанівський О.П. Історія Стародавнього Сходу. Курс лекцій: Навчальний посібник. – К., 2012.
5. Лагунова Т. Давня Греція. – Харків, 2005.
6. Балух В. О. Історія античної цивілізації: Т. 2. Стародавній Рим. – Чернівці, 2009.
10. ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ: лекції, семінарські заняття, самостійна робота.
11. МОВА НАВЧАННЯ: українська.

Історія середніх віків

2. РІК НАВЧАННЯ: 1

3. СЕМЕСТР: 2

4. ЛЕКТОР: Єрич Т.Г.

5. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЩО ЗДОБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ:

Загальні компетентності: знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності; здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Фахові компетентності: здатність володіти категоріально-понятійним апаратом та хронологією історичної науки; здатність розкривати загальну структуру історичної науки на основі взаємозв'язку основних історичних процесів та постатей; здатність характеризувати досягнення історичної науки та сучасний стан історичних інституцій, їх ролі у суспільному житті; здатність характеризувати та визначати історичні джерела (пам'ятки); здатність застосовувати пошук, аналіз та розуміння архівних матеріалів, історико-географічний внесок та дискутування про минуле в політичному та культурному аспекті; здатність чітко і логічно відтворювати базові історичні знання, оцінювати нові відомості, факти, події та інтерпретації в контексті формування в учнів цілісної історичної картини світу.

6. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Знати: місце історії в суспільстві, формування та еволюція історичних понять та категорій; базову термінологію з курсу; особливості історії середньовіччя на різних етапах її розвитку; основні джерела з історії середньовіччя; різні наукові підходи до еволюції людського суспільства в контексті виникнення і поглиблення зв'язків між різними країнами; стан і рівень розвитку капіталістичних відносин в різних країнах Західної Європи, розуміти причини та наслідки Реформації, зміни, які відбулися в політичному розвитку країн пізнього Середньовіччя.

Вміти: визначити зміст і завдання курсу; вільно володіти термінологією курсу; логічно і послідовно мислити та викладати матеріал, робити аргументовані висновки та узагальнення, користуватися додатковою літературою, наочними прикладами, технічними засобами навчання, використовувати наукову термінологію, оперувати понятійним апаратом, вести діалог і полеміку; опрацьовуючи тематичну літературу, самостійно збагачувати свій науковий та творчий потенціал, застосовувати прогресивні та раціонально виважені методи оволодіння знаннями; орієнтуватись у науковій літературі із актуальних проблем середньовіччя, відбирати з цієї інформації найголовніше, вміти систематизувати її; працювати з науково-методичними посібниками; застосувати отриманні теоретичні знання при проведенні наукового дослідження.

7. ПРЕРЕКВІЗИТ: Історія стародавнього світу.

8. ЗМІСТ КУРСУ: Джерела з історії середніх віків V – IV ст. Сутність поняття «середні віки» та «феодалізм», їх зміст в історичній науці. Характеристика феодалізму. Періодизація епохи середньовіччя в Західній Європі. Феодальний світ. Соціальні інститути. Держава, право та церква. Періодизація епохи середньовіччя в Західній Європі. Класифікація середньовічних джерел. Загальна

характеристика середньовічних джерел та методів їх вивчення. Джерела з історії V – XI ст. Джерела з історії XI – XV ст.

Раннє середньовіччя. Велике переселення народів. Загибель Західної Римської імперії та утворення варварських королівств. Виникнення та розвиток феодальної держави та права. Виникнення ісламу та Арабський халіфат. Доісламські вірування арабів. Мухамед і виникнення ісламу. Халіфат Омейядів. Суть та наслідки створення держави арабів – халіфату Омейядів. Дві імперії: Візантійська та Франкська. Епоха вікінгів (VIII – XI ст.). Західноєвропейські країни в X – XIII ст. Хрестові походи. Англія до середини XIII ст. Франція до XIII ст. Італія та Німеччина до XIII ст. Іспанія в VIII – середині XI ст. Візантія у XIII – XV ст. Турецькі завоювання на Балканах. Духовний світ середньовіччя. Виникнення і розвиток середньовічних міст.

Європа в XIV – XV ст. Франція і Англія в XIV–XV ст. Німеччина в XIV – XV ст. Скандинавські країни в XIII – XV ст. Італія та країни Піренейського півострова в XIII – XV ст. Угорське королівство в X–XV ст. Великі географічні відкриття та виникнення колоніальної системи.

Європейські країни періоду пізнього середньовіччя. Німеччина в XVI – першій половині XVII ст. Швейцарія в XVI – першій половині XVII ст. Нідерланди в XVI – першій половині XVII ст. Іспанія та Італія в XVI – першій половині XVII ст. Англія в XVI – першій пол. XVII ст. Франція в XVI – першій половині XVII ст. Австрія в XVI – XVII ст. Угорщина, Трансільванія, Молдавія та Валахія в XVI – першій половині XVII ст. Країни північної Європи в XVI – першій половині XVII ст. Міжнародні відносини в Європі в XVI – першій половині XVII ст. Розвиток міжнародних відносин в Європі в XVI ст. Європа та Османська імперія в XVI – першій половині XVII ст. Тридцятирічна війна та її наслідки.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Блок, Марк. Феодальне суспільство / [пер. з фран. Віктора Шовкуна.] – К., 2002.
2. Глушанин Е. П. История Германии. С древнейших времен до создания Германской империи: Учебное пособие. / [под ред. С. А. Васютина и Е. П. Глушанина] в 3 тт. – М., 2008. – Т. 1.
3. Балух В. О., Коцур В. П. Історія середніх віків: Курс лекцій. – Чернівці, 2010.
4. Войтович Л. В., Козак Н. Б., Овсінський Ю. В., Чорний М. І. Середні віки: Підручник для історичних спеціальностей ВУЗів. – Львів, 2010.
5. Сорочан С. Д. Історія середніх віків. / С. Д. Сорочан. – Харків, 2001.
6. Рубель В. А. Історія середньовічного Сходу: Тематична хрестоматія. – К., 2002.
10. ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ: лекції, семінарські заняття, самостійна робота.
11. МОВА НАВЧАННЯ: українська.

Нова та новітня історія країн Західної Європи та Північної Америки

1. КОД: ОК 12

2. РІК НАВЧАННЯ: 2, 3

3. СЕМЕСТР: 3, 4, 5, 6

4. ЛЕКТОР: доц. Церковна В.Г.

5. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЩО ЗДОБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ:

Загальні компетентності: знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності; здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Фахові компетентності: здатність володіти категоріально-понятійним апаратом та хронологією історичної науки; здатність розкривати загальну структуру історичної науки на основі взаємозв'язку основних історичних процесів та постатей; здатність характеризувати досягнення історичної науки та сучасний стан історичних інституцій, їх ролі у суспільному житті; здатність характеризувати та визначати історичні джерела (пам'ятки); здатність застосовувати пошук, аналіз та розуміння архівних матеріалів, історико-географічний внесок та дискутування про минуле в політичному та культурному аспекті; здатність чітко і логічно відтворювати базові історичні знання, оцінювати нові відомості, факти, події та інтерпретації в контексті формування в учнів цілісної історичної картини світу; здатність брати на себе відповідальність, бути активним у прийнятті рішень, суспільному житті, урегулюванні конфліктів ненасильницьким чином, функціонуванні та розвитку демократичних інститутів суспільства; здатність формувати високу історичну й громадянську свідомість, політичну культуру, національну гідність та історичну національну пам'ять.

6. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Знати: головні етапи та тенденції політичного, економічного, соціального та культурного розвитку країн Західної Європи та Північної Америки в даний період; причини кризи докапіталістичної системи та історичну необхідність переходу до нової епохи, яка викликала зростання суспільно-революційних рухів; політичну карту Європи, зміст і всі етапи розвитку історичного процесу в епоху нового та новітнього часу країн Західної Європи та Північної Америки; визначальні проблеми історичного розвитку країн Європи і Америки в другій половині ХХ - на початку ХХІ ст., зокрема, державного регулювання і його специфіка в окремих країнах, «побудови держав загального добробуту», вплив європейської економічної, політичної і військової інтеграції на розвиток зазначених країн; найновіші досягнення історичних і політологічних досліджень, наявних історіографічних концепцій та актуальних проблемам курсу..

Вміти: порівнювати історичні події, процеси з періодами (епохами), орієнтуватись у науковій періодизації історії; виявляти історичний взаємозв'язок соціально-економічних і політичних явищ, подій минулих епох із сучасною історичною дійсністю; визначати вплив географічного чинника на ефективність зовнішньої

політики країн Західної Європи та Північної Америки нового часу; визначати історичну необхідність корінних змін соціально-економічних структур і політичного устрою, їх перехід в більш прогресивну і розвинуту історичну модель; формувати самостійне історичне мислення через вивчення наукових праць (монографії, статті) з новітньої історії країн Європи і Америки, відомостей, уміщених в енциклопедіях та інших довідкових виданнях; критично оцінювати, правильно інтерпретувати основні історичні джерела і здійснювати джерелознавчий синтез.

7. ПЕРЕКВІЗИТ: Історія середніх віків

8. ЗМІСТ КУРСУ: Особливості європейського абсолютизму. Англійська буржуазна революція XVII ст. Французька революція кінця XVIII століття. Війна за незалежність та утворення США. Об'єднання Німеччини. Громадянська війна у США. Виникнення та розвиток робітничого руху у Західній Європі та США. Революції 1848 року в Європі. Англія в ост. третині XIX – на поч. XX ст. Німецька імперія в останній третині XIX – на початку XX ст. Франція в останній третині XIX – на початку XX ст. США в останній третині XIX – на початку XX ст. Міжнародні відносини в останній третині XIX - на початку XX ст. Перша світова війна (1914–1918 рр.).

Новітня історія та її головні закономірності. Версальсько-вашингтонська система міжнародних відносин. Сполучені Штати Америки, Великобританія, Франція, Німеччина, Канада у 1918 – 1939 рр. Друга світова війна (1939 – 1945 рр).

Основні тенденції розвитку індустріального та постіндустріального суспільства у другій половині XX століття – на початку XXI ст. США, Великобританія, Франція, ФРН, Канада у друг. пол. XX – на поч. XXI ст. Міжнародні відносини на рубежі XX – XXI ст.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Алексєєв Ю.М. та ін. Всесвітня історія: Навч. посібник. – К., 2007.
2. Всесвітня історія. Навч. посібник / Б. Гончар, М. Козицький, В. Мордвінцев, А. Слюсаренко. – К., 2007.
3. Газін В.П. Копилов С.А. Новітня історія країн Європи та Америки (1945 – 2002 рр.): Навч. посібник. – К., 2004.
4. Іваницька О.П. Новітня історія країн Європи та Америки (1945 – 2002). – Вінниця, 2003.
5. Коріненко П. Новітня історія країн Європи та Америки (1918 – 1945). Навч. посібник. – Тернопіль, 2003.
6. Нова історія країн Європи та США. 1871 – 1918 роки : підручник / Б.М. Гончар, Н.Д. Городня. – К., 2008.
7. Новая история стран Европы и Америки XVI-XIX века. В 3-х ч. – Ч. 3 (под ред. А.М. Родригеса, М.В. Пономарёва). – М., 2008.
8. Новейшая история стран Европы и Америки. XX век. / Под ред. А.М. Родригеса и М.В. Пономарева. Часть 1. 1900 – 1945. – М., 2003.
9. Мицик Л. М., Кузьменко Ю. В. Новітня історія країн Європи і Америки (1918-

2007): Навчальний посібник. – К., 2008.

10. ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ: лекції, семінарські заняття, самостійна робота.

11. МОВА НАВЧАННЯ: українська.

Нова та новітня історія країн Центрально-Східної Європи

1. КОД: ОК 13

2. РІК НАВЧАННЯ: 4

3. СЕМЕСТР: 7

4. ЛЕКТОР: Татаринів І.Є.

5. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЩО ЗДОБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ:

Загальні компетентності: знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності; здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Фахові компетентності: здатність володіти категоріально-понятійним апаратом та хронологією історичної науки; здатність розкривати загальну структуру історичної науки на основі взаємозв'язку основних історичних процесів та постатей; здатність характеризувати досягнення історичної науки та сучасний стан історичних інституцій, їх ролі у суспільному житті; здатність характеризувати та визначати історичні джерела (пам'ятки); здатність застосовувати пошук, аналіз та розуміння архівних матеріалів, історико-географічний внесок та дискутування про минуле в політичному та культурному аспекті; здатність чітко і логічно відтворювати базові історичні знання, оцінювати нові відомості, факти, події та інтерпретації в контексті формування в учнів цілісної історичної картини світу; здатність брати на себе відповідальність, бути активним у прийнятті рішень, суспільному житті, урегулюванні конфліктів ненасильницьким чином, функціонуванні та розвитку демократичних інститутів суспільства; здатність формувати високу історичну й громадянську свідомість, політичну культуру, національну гідність та історичну національну пам'ять.

6. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Знати: місце історії в суспільстві, формування та еволюція історичних понять та категорій; базову термінологію з курсу; особливості історії нового та новітнього часу Центрально-Східної Європи на різних етапах її розвитку; аналізувати стан і рівень розвитку економічних відносин в різних країнах Центрально-Східної Європи, характеризувати зміни, які відбулися в політичному розвитку країн на різних стадіях історії; основні джерела з історії Центрально-Східної Європи; різні наукові підходи до еволюції людського суспільства в контексті виникнення і поглиблення зв'язків між різними країнами.

Вміти: визначити зміст і завдання курсу; вільно володіти термінологією курсу; логічно і послідовно мислити та викладати матеріал, робити аргументовані висновки та узагальнення, користуватися додатковою літературою, наочними

прикладами, технічними засобами навчання, використовувати наукову термінологію, оперувати понятійним апаратом, вести діалог і полеміку; опрацьовуючи тематичну літературу, самостійно збагачувати свій науковий та творчий потенціал, застосовувати прогресивні та раціонально виважені методи оволодіння знаннями; орієнтуватись у науковій літературі із актуальних проблем середньовіччя, відбирати з цієї інформації найголовніше, вміти систематизувати її; працювати з науково-методичними посібниками; застосувати отриманні теоретичні знання при проведенні наукового дослідження.

7. ПЕРЕКВІЗИТ: Історія стародавнього світу, Історія середніх віків.

8. ЗМІСТ КУРСУ: Центральна-Східна Європа як історичний регіон. Утворення і розвиток Речі Посполитої. Польсько-литовські відносини в першій половині XVI ст. Люблінська унія 1569 р. Внутрішня та зовнішня політика Речі Посполитої в період династії Ваза. Економічний і політичний занепад Польщі. Спроба державних реформ і територіальні поділи країни. Польський народ наприкінці XVIII – на початку XX ст. Польський національно-визвольний рух, його характеристики та періодизація. Політичні сили в польських землях напередодні першої світової війни. Культурне життя поляків у XIX ст.

Народи Габсбурзької імперії в XVI – на початку XX ст. Балканські народи в складі Османської імперії. Становлення нових держав на Балканах. Болгарія після Берлінського конгресу. Проголошення незалежності Болгарії. Внутрішня і зовнішня політика Сербії та Чорногорії в останній чверті XIX – на початку XX ст. Румунія після проголошення незалежності. Греція. Албанія. Македонське питання. Формування Балканського союзу. Балканські війни.

Народи на західних окраїнах Російської імперії.

Країни Центрально-Східної Європи в роки Першої світової війни. Виникнення нових національних держав в Центрально-Східній Європі. Польський національний рух в Першій світовій війні. Розвиток ідеї незалежності Польщі наприкінці війни. Відновлення польської державності. Чехословацька ідея та спроби її реалізації. Угорська революція. Національний рух у Хорватії та Словенії. Плани єдності югослав'ян та їх реалізація. Корфська декларація. Виникнення незалежних держав Балтії.

Польща та Чехословаччина у 1918-1939 рр. Румунія та Угорщина між двома світовими війнами. Балканські країни в міжвоєнний період. Болгарія в міжвоєнний період. Країни Балтії та Білорусь в 1918–1939 рр.

Країни Центрально-Східної Європи в роки Другої світової війни. Країни Центрально-Східної Європи між тоталітаризмом і демократією (40-80-ті рр. XX ст.).

Польща на зламі XX і XXI ст. Чехія, Словаччина та Угорщина на сучасному етапі розвитку. Югославське питання на зламі століть. Утворення Союзної Республіки Югославія. СРЮ у конфліктах на Балканах. Косовська криза та її наслідки. Боснія та Герцеговина. Хорватська Республіка. Республіка Словенія.

Республіка Македонія. Болгарія та Румунія на сучасному етапі. Держави Балтії та Республіка Білорусь на сучасному етапі.

Греція та Албанія у другій половині ХХ – початку ХХІ ст.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Алексюн Н., Бовуа Д. и др. История Центрально-Восточной Европы. – СПб., 2009.
2. Дворнік Ф. Слов'яни в Європейській історії та цивілізації / Пер. з англ. – К., 2000.
3. Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до ХХ ст.) / За ред. В. І. Ярового. Навч. посіб. – К., 2001.
4. Історія Центрально-Східної Європи / За ред. Л. Зашкільняка. – Львів, 2001.
5. Хрестоматія з історії західних та південних слов'ян (Давня доба, Середньовіччя): навч. посібник / упоряд. В. І. Яровий, С. М. Могрук, В. П. Шумило та ін.; за ред. В. І. Ярового. – К., 2011.
6. Ротшильд Д. Східно-Центральна Європа між двома світовими війнами. – К., 2001.
8. Кріль М.М. Історія країн Центрально-Східної Європи: навчальний посібник. – К., 2008 .
9. Мельниченко Б.Б. Політико-правові перетворення в Центрально-Східній Європі наприкінці ХХ ст. (на матеріалах Польщі, Чехії та Словаччини): монографія. – Львів, 2012.
10. Яровий В.І. Новітня історія Центральноєвропейських та Балканських країн ХХ століття: Підручник для вищих навч. закладів. – К., 2005 .
10. ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ: лекції, семінарські заняття, самостійна робота.
11. МОВА НАВЧАННЯ: українська.

Історичне джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни

1. КОД: ОК 14

2. РІК НАВЧАННЯ: 1

3. СЕМЕСТР: 1

4. ЛЕКТОР: доц. Гончарова Н.О.

5. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЩО ЗДОБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ:

Загальні компетентності: знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності; здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Фахові компетентності: здатність володіти категоріально-понятійним апаратом та хронологією історичної науки; здатність розкривати загальну структуру історичної науки на основі взаємозв'язку основних історичних процесів та постатей; здатність характеризувати досягнення історичної науки та сучасний стан історичних інституцій, їх ролі у суспільному житті; здатність характеризувати та

визначати історичні джерела (пам'ятки) ; здатність застосовувати пошук, аналіз та розуміння архівних матеріалів, історико-географічний внесок та дискутування про минуле в політичному та культурному аспекті; здатність чітко і логічно відтворювати базові історичні знання, оцінювати нові відомості, факти, події та інтерпретації в контексті формування в учнів цілісної історичної картини світу.

6. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Знати: теоретичні основ палеографії, філігранології; історії організації канцелярій та документообігу на українських землях у період середньовіччя та нового часу; основні здобутки української археографії, основних джерелознавчих видань ХІХ–ХХ ст.; засади теоретичної геральдики та історії національної, територіальної, особової геральдики; теоретичні основи зі сфрагістики; історію нагородної системи в Україні від найдавніших часів до сьогодення; історію монетного обігу на території України; будову різних типів календарів; основних систем вимірювання площі, відстані, ваги тощо, які побутували на українських землях від княжих часів до введення єдиної десяткової метричної системи вимірювання.

Вміти: розрізняти типи латинського письма та читати кириличний устав і півустав; віднаходити філігрань та визначати датування паперу; розбирати і визначати клаузули формуляру середньовічного документу; здійснювати генеалогічне дослідження та реконструкцію родоводу; ідентифікувати та класифікувати сфрагістичний матеріал; визначати датування історичної події та переведення дат на сучасне літочислення; розрізняти та ідентифікувати монети і гроші, що циркулювали на території України в минулому, знати основні їхні метрологічні дані; застосовувати набуті знання та вміння зі спеціальних історичних дисциплін для формування відповідних знань та вмінь в учнів.

7. ПРЕРЕКВІЗИТ: Вступ до спеціальності з основами наукових досліджень.

8. ЗМІСТ КУРСУ: Предмет і завдання історичного джерелознавства. Основні етапи розвитку джерелознавчих знань. Особливості становлення джерелознавства в Україні. Завдання історичного джерелознавства. Структура джерелознавства. Поняття історичного джерела. Основні етапи існування історичного джерела. Закономірності утворення історичних джерел. Джерело як історичне явище, історичний факт. Класифікація історичних джерел. Методика пошуку, опрацювання і використання історичних джерел. Пам'ятки матеріальної культури, як джерело вітчизняної історії.

Предмет та завдання курсу спеціальних історичних дисциплін. Виникнення та основні етапи розвитку спеціальних історичних дисциплін. Класифікація спеціальних історичних дисциплін. Зв'язок спеціальних історичних дисциплін з джерелознавством. Класифікація історичних джерел.

Сфрагістика, гліптика, фалеристика, медальєрика. Нумізматики, боністика, іконографія. Історія української ікони.

Папірологія, берестологія, епіграфіка. Історія розвитку кодикології.

Геральдика, вексиліографія. Походження гербів. Розвиток геральдичної науки в Західній Європі та Росії. Основи теоретичної геральдики. Українська

геральдика. Історія тризуба. Класифікація прапорів. Історія українських прапорів та знамен.

Генеалогія. Розвиток генеалогічної науки. Методика генеалогічного дослідження. Генеалогія королівських династій Європи, Росії та Балкан: Романови, Карагеоргевици, Стюарти, Тюдори, Палеологи, Бонапарти.

Геортологія, маргіналістика. Історія та історіографія свят. Свята українського народу.

Палеографія, археографія, текстологія, герменевтика. Виникнення писемності у давніх слов'ян. Кирилиця, глаголиця. Еволюція основних видів письма (устав, півустав, скоропис, в'язь, тайнопис). Особливості української палеографії. Історія розвитку археографії. Правила видання текстів. Система основних термінів і понять теорії і практики текстології. Класифікація джерел текстології. Основні поняття герменевтики. Історія розвитку герменевтики.

Хронологія історична. Метрологія історична. Основні одиниці рахунку часу. Календарі та їх види. Юліанський та Григоріанський календарі. Поняття Ери. Види ер. Руська система рахунку часу. Мусульманські місячні календарі. Метрологія Київської Русі (X – початок XII ст.). Російська метрологія XII – XVII ст. Метрологія XVIII–XX ст. Створення Міжнародної метричної (десятькової) системи.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Яременко М. Спеціальні історичні дисципліни: Навчальний посібник для студентів історичних спеціальностей. – К., 2010.
2. Горохівський П.І. Спеціальні історичні дисципліни: Курс лекцій: Навчальний посібник для студентів денної форми навчання. – К., 2012.
3. Войцехівська І. Н., Томазов В. В., Дмитрієнко М. Ф. та інші. Спеціальні історичні дисципліни: Довідник: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К., 2008.
4. Історична наука: термінологічний і понятійний довідник. – К., 2002.
5. Специальные исторические дисциплины: Учеб. пособие / С.В. Белецкий, И.В. Воронцова, З.В. Дмитриева и др.; Сост. М.М. Кром. – СПб., 2003.
6. Калакура Я. С., Войцехівська І. Н., Павленко С. Ф., Корольов Б. І., Палієнко М. Історичне джерелознавство: Підручник. – К., 2002.
10. ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ: лекції, семінарські заняття, самостійна робота.
11. МОВА НАВЧАННЯ: українська.

Історичне краєзнавство, музеєзнавство та архівознавство

1. КОД: ОК 15
2. РІК НАВЧАННЯ: 1
3. СЕМЕСТР: 2
4. ЛЕКТОР: Башли М.І.

5. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЩО ЗДОБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ:

Загальні компетентності: здатність володіти категоріально-понятійним апаратом та хронологією історичної науки; здатність характеризувати досягнення історичної науки та сучасний стан історичних інституцій, їх ролі у суспільному житті.

Фахові компетентності: здатність володіти категоріально-понятійним апаратом та хронологією історичної науки; здатність розкривати загальну структуру історичної науки на основі взаємозв'язку основних історичних процесів та постатей; здатність характеризувати досягнення історичної науки та сучасний стан історичних інституцій, їх ролі у суспільному житті; здатність характеризувати та визначати історичні джерела (пам'ятки); здатність застосовувати пошук, аналіз та розуміння архівних матеріалів, історико-географічний внесок та дискутування про минуле в політичному та культурному аспекті; здатність чітко і логічно відтворювати базові історичні знання, оцінювати нові відомості, факти, події та інтерпретації в контексті формування в учнів цілісної історичної картини світу.

6. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Знати: предмет «історичного краєзнавства, музеєзнавства та архівознавства» та його місце в системі історичної науки; методи та принципи навчальної дисципліни найважливіші джерела, що дозволяють всебічно ознайомитися з навчальною дисципліною; вітчизняний та світовий здобуток у галузі архівознавства, музеєзнавства та краєзнавства.

Вміти: оперувати основною термінологією курсу; використовувати отримані знання при вивченні інших історичних наук; характеризувати основні етапи розвитку українського музеєзнавства та архівознавства; використовувати здобуті знання при проведенні експертизи наукової, історико-культурної та практичної цінності документів та музейних експонатів; використовувати основні технологічні засади зберігання різних видів документів.

7. ПРЕРЕКВІЗИТ: Історія України та української культури.

8. ЗМІСТ КУРСУ: Історичне краєзнавство, як наукова дисципліна. Форми, методи та основні етапи розвитку. Джерела. Функції національного краєзнавства. Методи дослідження. Основні форми краєзнавства. Етапи розвитку історичного краєзнавства. Джерела.

Особливості краєзнавчої роботи в школах України. Основні форми позакласної історико-краєзнавчої роботи в школі. Масова, групова та індивідуальна форми.

Українське Подунав'я: минуле та сучасне. Українське Подунав'я: стародавня історія. Вхідження Подунав'я до складу Київської Русі. Захоплення Подунав'я Туреччиною у IV ст. Стан Українського Подунав'я у складі Османської імперії. Подунав'я у XIX – XX ст.

Музеєзнавство як наука. Класифікація музеїв. Музеєзнавство та його специфіка. Основні функції музею. Історичний та сучасний досвід музейної справи. Особливості музеїв. Типи і профілі музеїв. Джерела фінансування музеїв.

Комплектування, облік і зберігання музейних фондів. Наукове комплектування музеїв. Облік. Експозиційна діяльність. Дослідницька та науково-фондова робота музеїв. Транспортування музейних цінностей. Проблема зберігання експонатів в музеї та виставках.

Музейний менеджмент та маркетинг. Екскурсійне обслуговування. Застосування в музеях нових інформаційних технологій. Музеї в інфраструктурі туризму. Музейний маркетинг та менеджмент. Класифікація екскурсій та диференціація екскурсійного обслуговування.

Визначні музеї України.

Архівознавство як наукова система і навчальна дисципліна. Історія архівної справи в Україні. Предмет, об'єкти і методи архівознавства. Джерельна база та історіографія архівознавства. Історія архівної справи в Україні: основні етапи.

Організація архівної справи. Архівна система та мережа архівних установ. Організація роботи архівів. Класифікація архівних документів. Експертиза цінності документів та комплектування державних архівів. Архівне описування та обліково-пошукові засоби архівів. Забезпечення збереженості документів в архіві.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Близняк М. Історичне краєзнавство: Навчальний посібник. – Острого, 2011.
2. Голубко В. Є., Середяк А. В., Генега Р. Я. Історичне краєзнавство. Напрями та методи історико-краєзнавчих досліджень: курс лекцій. – Львів, 2011.
3. Рутинський М. Й., Стецюк О. В. Музеєзнавство: Навчальний посібник. – К., 2008.
4. Архівознавство: Підручник для студентів історичних факультетів вищих навчальних закладів України / За заг. ред. Калакури Я. С., Матяш І. Б. – К., 2002.
5. Лебеденко О. М. Українське Подунав'я: минуле та сучасне: [навчальний посібник] / О. М. Лебеденко, А. К. Тичина. – Одеса, 2002.
6. Південна Бессарабія (з найдавніших часів до кінця XVIII ст.) : [навчально-методичний посібник] / Л. Ф. Циганенко, О. М. Лебеденко, А. В. Дізанова та інші; під ред. Л. Ф. Циганенко. – Ізмаїл, 2011.
7. Джерела історії Південної Бессарабії (з давніх часів до кінця XIX ст.) / Упорядники: О. М. Лебеденко, Л. Ф. Циганенко та інші; відп. упорядник Н. О. Гончарова. – Ізмаїл, 2013.
10. ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ: лекції, семінарські заняття, самостійна робота.
11. МОВА НАВЧАННЯ: українська.

Нова та новітня історія країн Азії та Африки

1. КОД: ОК 16
2. РІК НАВЧАННЯ: 4
3. СЕМЕСТР: 8
4. ЛЕКТОР: Татаринів І. Є.

5. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЩО ЗДОБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ:

Загальні компетентності: знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності; здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Фахові компетентності: здатність володіти категоріально-понятійним апаратом та хронологією історичної науки; здатність розкривати загальну структуру історичної науки на основі взаємозв'язку основних історичних процесів та постатей; здатність характеризувати досягнення історичної науки та сучасний стан історичних інституцій, їх ролі у суспільному житті; здатність характеризувати та визначати історичні джерела (пам'ятки); здатність застосовувати пошук, аналіз та розуміння архівних матеріалів, історико-географічний внесок та дискутування про минуле в політичному та культурному аспекті; здатність чітко і логічно відтворювати базові історичні знання, оцінювати нові відомості, факти, події та інтерпретації в контексті формування в учнів цілісної історичної картини світу; здатність брати на себе відповідальність, бути активним у прийнятті рішень, суспільному житті, урегулюванні конфліктів ненасильницьким чином, функціонуванні та розвитку демократичних інститутів суспільства; здатність формувати високу історичну й громадянську свідомість, політичну культуру, національну гідність та історичну національну пам'ять.

6. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Знати: основні етапи та періодизацію нової та новітньої історії у Азіатсько-Африканському регіоні; базову термінологію з курсу; основні характерні риси та тенденції розвитку країн Азії та Африки за нової та новітньої доби; характер і зміст колоніального закабалення країн Азії та Африки європейськими державами; основні джерела з історії країн Азії та Африки; внесок країн регіону у загальноісторичний процес; європейський вплив на економіку, політику та культуру країн регіону.

Вміти: визначити зміст і завдання курсу; вільно володіти термінологією курсу; логічно і послідовно мислити та викладати матеріал, робити аргументовані висновки та узагальнення, користуватися додатковою літературою, наочними прикладами, технічними засобами навчання, використовувати наукову термінологію, оперувати понятійним апаратом, вести діалог і полеміку; опрацьовуючи тематичну літературу, самостійно збагачувати свій науковий та творчий потенціал, застосовувати прогресивні та раціонально виважені методи оволодіння знаннями; орієнтуватись у науковій літературі із актуальних проблем середньовіччя, відбирати з цієї інформації найголовніше, вміти систематизувати її; працювати з науково-методичними посібниками; характеризувати періоди нової та новітньої історії у Азіатсько-Африканському регіоні; оцінити європейський вплив на економіку, політику та культуру країн Азії та Африки, гіпотетичні можливості і наслідки здійснення тих чи інших варіантів реформування політико-правового, економічного та культурного життя.

7. ПРЕРЕКВІЗИТ: Історія стародавнього світу, Історія середніх віків.

8. ЗМІСТ КУРСУ: Особливості соціально-економічного та політичного розвитку країн Азії та Африки у 1640-1914 рр. Китай під владою маньчжурів. Японія у XVII – XIX ст. Корея за Нових часів. Індія з середини XVII ст. до кінця XIX ст. Османська імперія (Туреччина) з середини XVII ст. до кінця XIX ст. Реформи. Країни Азії в період революційного піднесення 1905-1914 рр. Країни Південно-Східної Азії за Нових часів. Афганістан з середини XVII ст. до кінця XIX ст. Іран з середини XVII ст. до кінця XIX ст. Країни Малайського архіпелагу та Філіппін за Нових часів. Арабські країни у другій половині XVII – XX ст. Європейська колонізація Африканського континенту.

Основні тенденції розвитку країн Азії та Африки з 1914 р. до наших днів. Країни Азії та Африки у першій половині XX ст. - початку XXI ст.: основні тенденції та проблеми розвитку. Японія у першій половині XX ст. та на сучасному етапі. Китай у першій половині XX ст. та на сучасному етапі. Корея у першій половині XX ст. до сучасності. Монголія з першої половини XX ст. до сучасності. Південна Азія у першій половині XX ст. Індія, Пакистан, Бангладеш у другій половині XX – на початку XXI ст. Південно-Західна Азія у першій половині XX ст. Афганістан, Іран, Туреччина у післявоєнний період та на сучасному етапі. Арабські країни Азії та Ізраїль у другій половині XX – початку XXI ст. Північна Африка у першій половині XX ст. Арабські країни Африки на початку XXI ст. Тропічна та Південна Африка на початку XXI ст. Особливості розвитку країн Латинської Америки у 1914-1939 рр.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Поп Ю. І. Нова історія країн Азії і Африки (XVI – поч. XX ст.): підручник. – К., 2012.
2. Газин В.П., Копилов С.А. Новітня історія країн Європи та Америки (1945-2002). Навч. посібник. – К., 2004.
3. Козицький А.М. Новітня історія країн Азії та Африки (1918-1999). – Львів, 2003.
4. Скрипник О. М. Нова історія країн Азії і Африки: Навчальний посібник. – Умань, 2011.
5. Рубель В.А. Нова історія Азії та Африки: Постсередньовічний Схід (XVIII – друга половина XIX ст.) Навч. посібник. – К., 2007.
6. Сергійчук І. Новітня історія країн Азії та Африки (1918 – кінець XX ст.). – Суми, 2002.
7. Венгер Н. В., Каковкіна О. М., Толстих І. В. Всесвітня історія: історія Китаю: Навчальний посібник. – Дніпропетровськ, 2010.
10. ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ: лекції, семінарські заняття, самостійна робота.
11. МОВА НАВЧАННЯ: українська.

Курсова робота з історії України

1. КОД: ОК 17

2. РІК НАВЧАННЯ: 2

3. СЕМЕСТР:4

4. ЛЕКТОР:-

5. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЩО ЗДОБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ:

Загальні компетентності: здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях; здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

Фахові компетентності: здатність володіти категоріально-понятійним апаратом та хронологією історичної науки; здатність розкривати загальну структуру історичної науки на основі взаємозв'язку основних історичних процесів та постатей; здатність характеризувати досягнення історичної науки та сучасний стан історичних інституцій, їх ролі у суспільному житті; здатність характеризувати та визначати історичні джерела (пам'ятки); здатність застосовувати пошук, аналіз та розуміння архівних матеріалів, історико-географічний внесок та дискутування про минуле в політичному та культурному аспекті; здатність чітко і логічно відтворювати базові історичні знання, оцінювати нові відомості, факти, події та інтерпретації в контексті формування в учнів цілісної історичної картини світу; здатність формулювати тексти та короткі описи (есе) на основі сучасної (оновленої) історичної інформації, яка може бути використана, наприклад в журналістиці, місцевих органах влади та музеях; здатність формувати високу історичну й громадянську свідомість, політичну культуру, національну гідність та історичну національну пам'ять.

6. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Знати: базові поняття предмету «Історія України» та набуті поглиблених знань з проблематики обраної теми.

Вміти: самостійно опрацьовувати фактичний матеріал дослідження та сформулювати концепцію майбутньої курсової роботи.

7. ПРЕРЕКВІЗИТ:Історія України та української куль тури.

8. ЗМІСТ КУРСУ:Тематика курсових робіт розробляється випусковою кафедрою щороку.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА: Методичні рекомендації щодо написання курсових робіт.

10. ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ: курсова робота.

11. МОВА НАВЧАННЯ: українська.

Курсова робота з всесвітньої історії

1. КОД: ОК 18

2. РІК НАВЧАННЯ: 3

3. СЕМЕСТР:6

4. ЛЕКТОР:-

5. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЩО ЗДОБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ:

Загальні компетентності: здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях; здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово; здатність використовувати знання іноземної мови в освітній діяльності.

Фахові компетентності: здатність володіти категоріально-понятійним апаратом та хронологією історичної науки; здатність розкривати загальну структуру історичної науки на основі взаємозв'язку основних історичних процесів та постатей; здатність характеризувати досягнення історичної науки та сучасний стан історичних інституцій, їх ролі у суспільному житті; здатність характеризувати та визначати історичні джерела (пам'ятки); здатність застосовувати пошук, аналіз та розуміння архівних матеріалів, історико-географічний внесок та дискутування про минуле в політичному та культурному аспекті; здатність чітко і логічно відтворювати базові історичні знання, оцінювати нові відомості, факти, події та інтерпретації в контексті формування в учнів цілісної історичної картини світу; здатність формулювати тексти та короткі описи (есе) на основі сучасної (оновленої) історичної інформації, яка може бути використана, наприклад в журналістиці, місцевих органах влади та музеях; здатність формувати високу історичну й громадянську свідомість, політичну культуру, національну гідність та історичну національну пам'ять.

6. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Знати: базові поняття з всесвітньої історії та набуті поглиблених знань з проблематики обраної теми.

Вміти: самостійно опрацювати фактичний матеріал дослідження та сформулювати концепцію майбутньої курсової роботи.

7. ПРЕРЕКВІЗИТ: Історія стародавнього світу, Історія середніх віків, Нова та новітня історія Західної Європи та Північної Америки.

8. ЗМІСТ КУРСУ: Тематика курсових робіт розробляється випусковою кафедрою щороку.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА: Методичні рекомендації щодо написання курсових робіт.

10. ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ: курсова робота.

11. МОВА НАВЧАННЯ: українська.

Курсова робота з історії та методики навчання

1. КОД: ОК 19

2. РІК НАВЧАННЯ: 4

3. СЕМЕСТР:8

4. ЛЕКТОР:-

5. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЩО ЗДОБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ:

Загальні компетентності: здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях; здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

Фахові компетентності: здатність формувати в учнів предметні компетентності; здатність застосовувати сучасні методи й освітні технології навчання; здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів з історії; здатність аналізувати особливості сприйняття та засвоєння учнями навчальної інформації з метою прогнозу ефективності та корекції навчально-виховного процесу; здатність володіти категоріально-понятійним апаратом та хронологією історичної науки; здатність розкривати загальну структуру історичної науки на основі взаємозв'язку основних історичних процесів та постатей; здатність характеризувати досягнення історичної науки та сучасний стан історичних інституцій, їх ролі у суспільному житті; здатність характеризувати та визначати історичні джерела (пам'ятки); здатність застосовувати пошук, аналіз та розуміння архівних матеріалів, історико-географічний внесок та дискутування про минуле в політичному та культурному аспекті; здатність до перенесення системи наукових історичних знань у площину навчального предмету історії, здійснення структурування навчального матеріалу; здатність чітко і логічно відтворювати базові історичні знання, оцінювати нові відомості, факти, події та інтерпретації в контексті формування в учнів цілісної історичної картини світу; здатність формулювати тексти та короткі описи (есе) на основі сучасної (оновленої) історичної інформації, яка може бути використана, наприклад в журналістиці, місцевих органах влади та музеях; здатність застосовувати основні етапи історичного процесу навчання історії для планування та організації освітньо-виховного процесу при вивченні історії; здатність здійснювати добір методів і засобів навчання історії, спрямованих на розвиток здібностей учнів; здатність формувати в учнів предметні (спеціальні) уміння; здатність здійснювати об'єктивний контроль та оцінювання рівня навчальних досягнень учнів з історії; здатність застосовувати сучасні методи й освітні технології, у тому числі й інформаційні, для забезпечення якості навчально-виховного процесу в середніх загальноосвітніх закладах; здатність формувати високу історичну й громадянську свідомість, політичну культуру, національну гідність та історичну національну пам'ять.

6. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Знати: базові поняття з історії та методики навчання та набути поглиблених знань з проблематики обраної теми.

Вміти: самостійно опрацьовувати фактичний матеріал дослідження та сформулювати концепцію майбутньої курсової роботи.

7. ПЕРЕКВІЗИТ: Методика навчання історії.

8. ЗМІСТ КУРСУ: Тематика курсових робіт розробляється випусковою кафедрою щороку.
9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА: Методичні рекомендації щодо написання курсових робіт.
10. ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ: курсова робота.
11. МОВА НАВЧАННЯ: українська.

Навчальна практика (музейно-архівна)

1. КОД: ОК 20
2. РІК НАВЧАННЯ: 1
3. СЕМЕСТР: 2
4. ЛЕКТОР: Башли М.І.
5. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЩО ЗДОБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ:
Загальні компетентності: знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності; здатність працювати в команді; здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
Фахові компетентності: здатність характеризувати досягнення історичної науки та сучасний стан історичних інституцій, їх ролі у суспільному житті; здатність застосовувати пошук, аналіз та розуміння архівних матеріалів, історико-географічний внесок та дискутування про минуле в політичному та культурному аспекті.
6. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:
Знати: світовий та вітчизняний здобуток у галузі музеєзнавства й архівознавства, теоретичні і методологічні принципи даних наук; основні соціально-культурні функції і форми діяльності музеїв та архівів; джерела та методи музеєзнавчих і архівознавчих досліджень; принципи обліку, зберігання й комплектування музейних предметів, архівних джерел; порядок та напрямки використання музейної й архівної інформації, організацію та документування облікової діяльності; понятійно-термінологічний апарат музеєзнавчої та архівознавчої наук. основні аспекти інформатизації музейної й архівної діяльності; засади менеджменту, маркетингу та фандрейзингу.
Вміти: визначати типологію, напрями і зміст роботи музейних і архівних установ, їх підрозділів; аналізувати й систематизувати музейні експонати та архівні документи; здійснювати пошуково-довідкову роботу щодо музейних і архівних фондів, здійснювати опис музейних експонатів та архівних справ; вміти використовувати терміни та поняття під час реалізації практичної діяльності; застосовувати новітні методи фондової й експозиційної роботи.
7. ПРЕРЕКВІЗИТ: Історичне краєзнавство, музеєзнавство та архівознавство.
8. ЗМІСТ КУРСУ: 1) Настановча конференція. Проведення інструктажу з техніки безпеки. 2) Загальне ознайомлення з музейною/архівною установою (у вигляді

ознайомчих лекцій та екскурсій). Проведення інструктажу. 3) Вивчення історії музейної/архівної установи, її розвитку, здобутків та сучасного стану. 4) Вивчення системи комплектування й формування музейних/архівних фондів. 5) Набуття практичних навичок з обліку музейних експонатів та архівних документів. 6) Отримання практичних навичок з наукового опрацювання музейних експонатів та архівних документів. 7) Виконання колективних завдань. 8) Виконання індивідуальних завдань. 9) Участь у підсумковій конференції.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Архіви України: путівник / І. Матяш (заг. ред.). – К., 2007.
2. Архівні установи України: Довідник. Т. 1: Державні архіви / Г. Боряк (ред.). – К., 2005.
3. Архівознавство: Підручник для студентів історичних факультетів вищих навчальних закладів / За заг. ред. Я. Калакури, І. Матяш. – К., 2002.
4. Архівознавство: Посібник до вивчення дисциплін спеціальності / А.Г. Болебрух, В.І. Воронов, Ю.А. Святець, Є.А. Чернов. – Дніпропетровськ, 2007.
5. Бабарицька В.К. Екскурсознавство і музеєзнавство: навчальний посібник / В.К. Бабарицька, А.Я. Короткова, О.Ю. Малиновська. – К., 2007.
6. Власюк Г.М. Музеєзнавство та архівна справа: Навчально-методичний посібник / Г.М. Власюк, О.Ю. Зосимович, М.В. Хададова. – Житомир, 2006.
7. Нефедов К.Ю. Архівознавство: навчальний посібник / К.Ю. Нефедов, О.О. Карпенко. – Харків, 2008.
8. Рутинський М.Й. Музеєзнавство: Навчальний посібник / М.Й. Рутинський, О.В. Стецюк. – К., 2008.
9. Салата О.О. Основи музеєзнавства: навчально-методичний посібник / О.О. Салата. – Вінниця, 2015.
10. Якубовський В.І. Музеєзнавство. Підручник / В.І. Якубовський. – Кам'янець-Подільський, 2010.
10. ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ: навчальна практика.
11. МОВА НАВЧАННЯ: українська.

Навчальна практика (ознайомча, виховна)

1. КОД: ОК 21
2. РІК НАВЧАННЯ: 2
3. СЕМЕСТР: 4
4. ЛЕКТОР: доц. Гончарова Н.О.
5. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЩО ЗДОБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ:
Загальні компетентності: знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності; здатність працювати в команді; здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях; здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

Фахові компетентності: здатність формувати в учнів предметні компетентності; здатність застосовувати сучасні методи й освітні технології навчання; здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів з історії; здатність аналізувати особливості сприйняття та засвоєння учнями навчальної інформації з метою прогнозу ефективності та корекції навчально-виховного процесу; здатність до перенесення системи наукових історичних знань у площину навчального предмету історії, здійснення структурування навчального матеріалу; здатність здійснювати добір методів і засобів навчання історії, спрямованих на розвиток здібностей учнів; здатність формувати в учнів предметні (спеціальні) уміння; здатність здійснювати об'єктивний контроль та оцінювання рівня навчальних досягнень учнів з історії; здатність застосовувати сучасні методи й освітні технології, у тому числі й інформаційні, для забезпечення якості навчально-виховного процесу в середніх загальноосвітніх закладах.

6. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Знати: права і обов'язки вожатих; правила техніки безпеки та поведінки на території табору, в лісі, на воді тощо; особливості тимчасового дитячого колективу; закони і традиції табору, режимні моменти; форми виховної роботи в умовах оздоровчого табору; психолого-педагогічна характеристика загону.

Вміти: визначати мету і завдання оздоровчо-виховної роботи з дітьми та підлітками в таборі; складати план виховної роботи на табірну зміну і на кожний день з врахуванням інтересів та індивідуальних особливостей дітей; організовувати самоуправління в колективі та спрямовувати його діяльність; створювати умови для розвитку самодіяльності, творчості дітей та підлітків; організовувати різні форми виховної роботи з школярами, поєднуючи колективну діяльність з індивідуальною; встановлювати педагогічно правильні стосунки з дітьми та підлітками, колегами; педагогічно усвідомлювати і аналізувати досвід своєї педагогічної діяльності.

7. ПЕРЕКВІЗИТ: Педагогіка, Психологія, Методика навчання історії.

8. ЗМІСТ КУРСУ: Педагогічна практика передбачає:

ознайомлення з напрямками, формами, методами навчально-виховної роботи загальноосвітніх закладів; закріплення на практиці теоретичних знань, отриманих студентами під час вивчення історичних та психолого-педагогічних дисциплін; залучення студентів до вивчення сучасного стану навчально-виховної роботи в школі, передового педагогічного досвіду; формування уміння вести психолого-педагогічні дослідження, аналізуючи уроки вчителів історії та інших предметників; організацію взаємодії й спілкування студентів з учнями з метою дослідження їх індивідуальних та вікових психологічних особливостей для ефективного здійснення виховної роботи в якості класного керівника; підготовку звітної документації; участь у підсумкових заходах із педагогічної практики в загальноосвітніх закладах та університеті.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Арыдин В.М., Атанов Г.А. Учебная деятельность студентов / Справочное пособие для абитуриентов, студентов, молодых преподавателей. – Донецк, 2000.
2. Баранков О.Г., Желіба О.В. Шкільний курс історії та методика його викладання: Навчально-методичний посібник. – Ніжин, 2002.
3. Баханов К.О. Організація практики студентів педагогічних університетів з методики навчання історії. – Бердянськ, 2007.
4. Бутенко Н.Ю. Педагогічна практика: підготовка та реалізація: Навчальний посібник / Н.Ю. Бутенко, Л.М. Грищенко. – Київ, 2005.
5. Гончарова Н.О. Педагогічна практика студентів історичної спеціальності. Навчально-методичний посібник. – Ізмаїл, 2009.
6. Конаржевський Ю.А. Аналіз уроку. – Харків, 2008.
7. Курилів В.І. Методика викладання історії. Курс підвищення кваліфікації вчителів історії: Навчальний посібник. – Харків, 2008.
8. Левітас Ф.Л., Салата О.О. Методика викладання історії. Практикум для вчителя. – Харків, 2007.
9. Пометун О., Фрейман Г. Методика навчання історії в школі: Навчальний посібник. – К., 2006.
10. ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ: навчальна практика.
11. МОВА НАВЧАННЯ: українська.

Виробнича практика (педагогічна)

1. КОД: ОК 22
2. РІК НАВЧАННЯ: 3, 4
3. СЕМЕСТР: 6, 7
4. ЛЕКТОР: доц. Гончарова Н.О.
5. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЩО ЗДОБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ:
Загальні компетентності: знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності; здатність працювати в команді; здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
Фахові компетентності: здатність формувати в учнів предметні компетентності; здатність застосовувати сучасні методи й освітні технології навчання; здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів з історії; здатність аналізувати особливості сприйняття та засвоєння учнями навчальної інформації з метою прогнозу ефективності та корекції навчально-виховного процесу; здатність до перенесення системи наукових історичних знань у площину навчального предмету історії, здійснення структурування навчального матеріалу; здатність чітко і логічно відтворювати базові історичні знання, оцінювати нові відомості, факти, події та інтерпретації в контексті формування в учнів цілісної історичної картини світу; здатність застосовувати основні етапи історичного процесу навчання історії для планування та організації освітньо-виховного процесу при вивченні історії; здатність

здійснювати добір методів і засобів навчання історії, спрямованих на розвиток здібностей учнів; здатність формувати в учнів предметні (спеціальні) уміння; здатність здійснювати об'єктивний контроль та оцінювання рівня навчальних досягнень учнів з історії; здатність застосовувати сучасні методи й освітні технології, у тому числі й інформаційні, для забезпечення якості навчально-виховного процесу в середніх загальноосвітніх закладах

6. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Знати: теоретичні та практичні основи методики навчання історії, методологічні основи і дидактичні принципи педагогічної освіти; цілі та зміст сучасної історичної освіти, методологію методики як наукової дисципліни; методи, засоби та основні прийоми навчання історії, форми позакласної й позашкільної роботи з історії, способи перевірки знань й умінь учнів та критерії оцінювання їхніх навчальних досягнень; зміст навчальних програм, підручників та посібників із курсів вітчизняної та всесвітньої історії.

Вміти: вести педагогічне спостереження та здійснювати методичне дослідження; поєднувати теоретичні знання, отримані під час вивчення історичних і психолого-педагогічних дисциплін у ВНЗ, з практикою; визначати методичні компоненти у межах історичної освіти; планувати та аналізувати освітній процес на основі використання сучасних науково-педагогічних розробок.

7. ПЕРЕКВІЗИТ: Педагогіка, Психологія, Методика навчання історії.

8. ЗМІСТ КУРСУ: Педагогічна практика передбачає: ознайомлення з напрямками, формами, методами навчально-виховної роботи загальноосвітніх закладів; закріплення на практиці теоретичних знань, отриманих студентами під час вивчення історичних та психолого-педагогічних дисциплін; залучення студентів до вивчення сучасного стану навчально-виховної роботи в школі, передового педагогічного досвіду; формування уміння вести психолого-педагогічні дослідження, аналізуючи уроки вчителів історії та інших предметників; планування навчально-виховної роботи на весь період практики; роботу на посаді вчителя історії; виконання обов'язків помічника класного керівника; організацію взаємодії й спілкування студентів з учнями з метою дослідження їх індивідуальних та вікових психологічних особливостей для ефективного здійснення виховної роботи в якості класного керівника; підготовку звітної документації; участь у підсумкових заходах із педагогічної практики в загальноосвітніх закладах та університеті.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Арыдин В.М., Атанов Г.А. Учебная деятельность студентов / Справочное пособие для абитуриентов, студентов, молодых преподавателей. – Донецк, 2000.
2. Баранков О.Г., Желіба О.В. Шкільний курс історії та методика його викладання: Навчально-методичний посібник. – Ніжин, 2002.
3. Баханов К.О. Організація практики студентів педагогічних університетів з методики навчання історії. – Бердянськ, 2007.

4. Бутенко Н.Ю. Педагогічна практика: підготовка та реалізація: Навчальний посібник / Н.Ю. Бутенко, Л.М. Грищенко. – Київ, 2005.
5. Гончарова Н.О. Педагогічна практика студентів історичної спеціальності. Навчально- методичний посібник. – Ізмаїл, 2009.
6. Конаржевський Ю.А. Аналіз уроку. – Харків, 2008.
7. Курилів В.І. Методика викладання історії. Курс підвищення кваліфікації вчителів історії: Навчальний посібник. – Харків, 2008.
8. Левітас Ф.Л., Салата О.О. Методика викладання історії. Практикум для вчителя. – Харків, 2007.
9. Пометун О., Фрейман Г. Методика навчання історії в школі: Навчальний посібник. – К., 2006.
10. ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ: виробнича практика.
11. МОВА НАВЧАННЯ: українська.